

תוכן עניינים

אותונזיה

2.....	רקע
2.....	לקראת האותונזיה – מניעת הילודה
3.....	אותונזיה בחינוך
4.....	תעמולת האותונזיה – ביסוס מדעי, ספרותי ואומנותי
8.....	ביצוע
13.....	מתאי גזים להריגה בהרעבה ובתרופות
14.....	המבצעים
16.....	ההסוואה
17.....	צידוד והתנגדות בקרב הכנסייה והעם
19.....	מהתנגדות להפסקת המבצע
21.....	לאחר המלחמה – משפטי נירנברג

לייבנסבורן

22.....	רקע כללי
22.....	מקימי ומארגני הלייבנסבורן
24.....	ביצוע התוכנית – איך עשו את זה?
26.....	תנאי הקבלה לתוכנית
29.....	מימון פרויקט הלייבנסבורן
30.....	תעמולה – שטיפות המוח הגרמני
32.....	דעת הקהל לתוכנית הלייבנסבורן
33.....	סיום המלחמה, סיום תוכנית הלייבנסבורן
33.....	משפטם של אנשי הלייבנסבורן
34.....	גורלם של ילדי הלייבנסבורן
36.....	המשפחה לפי היטלר
37.....	סוגיות מוסריות בפרשיית השבחת הגזע
40.....	כדאי לקרוא
40.....	כדאי לראות
41.....	ביבליוגרפיה

הקדמה

בעלון זה בחרנו לעסוק בשני נושאים שעד כה היו בגדר טאבו בחקר נושא השואה: האותונזיה – השמדת חולים, נכים, ובני אדם שאינם פרודוקטיביים, לטענת הנאצים.

והלייבנסבורן – הגשמת החזון הנאצי של על-גזע, על ידי הקמת בתי הרבעה אנושיים.

אחד המרכיבים המהותיים ביותר באידיאולוגיה הנאצית הוא תורת הגזע.

תורת זו סוברת כי העולם מחולק למספר גזעים.

הגזע הנחות ביותר הוא הגזע הארי, העומד בראש הטבלה, ואליו משתייכים הגרמנים.

גזע זה מאופיין בשיער בהיר, עיניים בהירות, מבנה גוף חסון ותמיר ותכונות אופי משובחות. מסיבות אלו הוא שישלט בעולם, ועליו לשמור על טהרו.

כאן בא לידי ביטוי נושא העלון שלנו, בו מצד אחד הגרמנים שואפים להשמיד את הגורמים המטמאים את הגזע כגון חולים ונכים, ומצד שני השבחתו של הגזע על ידי ייצור תינוקות בעלי גנים משובחים בחוות גידול ברחבי גרמניה.

כל אחד מנושאים אלו, האותונזיה והלייבנסבורן, אוחד בחיים ובמוות כאחד, ושניהם באים לשרת את החזון הנאצי.

תודה ל **שירה בורשטין ואיתן שוורץ**, ולכל צוות המכון על העזרה והתמיכה.

קריאה מועילה...

שירן ג'רבי

דנית שיביאק

אפרת המנחם

אותונזיה

רקע

מבצע אותונזיה – בגרמנית "מוות יפה" היה מבצע שהוקם לאחר עליית היטלר לשלטון ב-1933, מבצע שמטרתו היתה השמדת נכים ובעלי מחלות גנטיות ונפשיות, כחלק מעקרונות הנאציזם, שנוגעים להשמדת החלש למען הישרדותו הטהורה של החזק.

אנו יכולים להבין משמו של המבצע – "מוות יפה" – מה היתה גישתו של היטלר בפרט והאידיאולוגיה הנאצית בכלל כלפי עניין השמדת הנכים. תירוצו המרכזי של המבצע היה, שהוא לטובת העם. טובת העם היא מעל הכל ובראש מעייניו של היטלר, כביכול, ולכן מותר ואף רצוי להשמיד גורמים היכולים לעמוד בדרך לקיסרות הרייך השלישי המפוארת.

על אף שהיטלר לא היה הראשון שהעלה את רעיון האותונזיה, הוא היה מהראשונים שביצע אותו בהיקף כל כך רחב.

אירופה של תחילת המאה העשרים היא יבשת מפותחת מבחינה טכנולוגית ודוגלת ברעיונות הקדמה, אולם, יש דברים שמעולם לא משתנים וביניהם הגישה לשונה ולאחר. אדם נכה, בעל פגם גופני, חיצוני או נפשי, בדרך כלל לא מתקבל בברכה בחברה הנאורה והמתפתחת שלנו היום, קל וחומר לפני שבעים שנה.

אדולף היטלר, כמו בכל עניין, טרח להכין את שיעורי הבית שלו ולהכין את הקרקע להשמדה. עוד הרבה לפני ההשמדה עצמה, המטרה היתה בראש ובראשונה ההצגה שלו. כל הצגת האידיאולוגיה הנאצית שירתה אותו היטב, ועל כך נדבר בהמשך.

לקראת האותונזיה – מניעת הילודה

היטלר מתחיל את צעדיו לקראת האותונזיה במניעת הילודה, שלא רק שלא הוצאה מחוץ לחוק, אלא הוגדרה כחוק ויועדה לבני אדם שהוגדרו "נחותי ערך".

הוא כותב ב"מיין קאמפף": "מי שאינו בריא פיסית ונפשית, אסור להנציח את סבלו בחיי ילדיו. רצונו הנחוש של העם הגרמני הוא להיטהר ולחסל תכונות תורשתיות.

מדובר כאן בסלקציה על פי הישג למען העם הגרמני." (אדולף היטלר, "מיין קאמפף")

ואכן, לאחר שהיטלר עולה לשלטון ב-1933, הוא משתמש בסמכות שלו בשביל לחוקק חוקים שהם בגדר חוקי יסוד ותמריץ לאותונזיה העתידית. תוכניתו הממלכתית למניעת הילודה מקבלת תוקף ב-14 ביולי 1933 בחוק שנקרא "החוק למניעת דור ההמשך של חולים תורשתיים" – נשים וגברים שמתגלה בהם פגם תורשתי צריכים לעבור עיקור בכדי שלא יהיה דור המשך שיישא את הגן הפגום. בשלב זה היטלר כביכול מוכן לסבול את נוכחותם של חולי הנפש והנכים כל עוד לא יקימו דור המשך, בשלב יותר מאוחר גם עצם קיומם מהווה טרדה ואיום, והוא צריך להשמידם.

ד"ר ארתור גוט, מנכ"ל משרד הפנים הגרמני דאז, נימק את החוק ברדיו. דובר על ההיבט הכלכלי, לפיו משקיעים מיליונים של מארקים במפגרים ובתלמידי בית הספר המיוחדים, כסף שיכול להיות מנוצל לטובת העם. כמו כן, הוא אמר ש-50%-30% מן הפושעים העבריינים והמשתמטים מעבודה באים מחוגי המפגרים וחולי הנפש. גם שר הפנים עצמו, וילהלם פריק נושא הרצאה בנושא "האוקלוסייה ומדיניות הגזע". מספר חודשים לאחר עליית היטלר לשלטון, שנועדה לסלול את הדרך לחוק העיקור, פריק מצייר תמונה עגומה ומראה על ההידרדרות התרבותית והאתנית שמתרחשת כתוצאה ממיליון בני האדם שחיים במדינה ולוקים במחלות פיסיות ותורשתיות. הוא מדבר על כך שלא רצוי שיעמידו עוד צאצאים.

מיהם האנשים שחוק העיקור חל עליהם?

- מי שאינו מסוגל לכלכל עצמו בעבודה מסודרת, ואינו מסוגל לדפוס החברה.
- מי שאינו מסוגל לבצע אלא עבודות מכאניות, הוא בחזקת חשוד.
- תלמידי בתי ספר מיוחדים, צעירים שנוטים לעבריינות ובאו לידי עימות עם בית הספר והמשטרה, חסרי חוש ביקורת וחשופים ללחצים חברתיים (דבר שצריך היה להטריד, לפני כולם, את הנאצים עצמם).
- מעבר לכך, 96% מהעיקורים נומקו בפיגור שכלי אמיתי או משוער, בשסעת, אפילפסיה, והפרעות מניות-דפרסיות, השאר נומקו בעיוורון, חירשות, מחולית (מחול ויטוס הקדוש), ואלכוהוליזם (אמיתיים או משוערים). המעוקרים היו מכל שכבות החברה והעסק.
- האנשים שחייבים למסור לרשויות המקומיות את שמותיהם של מועמדים לעיקור הם: רופאי שיניים, אחיות, מיילדות, רופאים, מורים ואפילו "מרפאים טבעיים".
- כל העיקורים בוצעו בכפייה, באף מקרה לא בוצע העיקור בהסכמת המעוקר.
- חוק העיקור הוכרז רשמית כמגלם את "בכורת המדינה על פני תחום החיים, הנישואים והמשפחה". קורבנותיו העיקריים היו הנשים, על אף העיקרון שאומר שיעקרו מספר שווה של נשים וגברים, שיעור הנשים שכתוצאה מהעיקור נפטר הגיע ל-90%.
- בניגוד למדיניות האותונזיה, מדיניות העיקור בוצעה כמעט במלואה לעיני הציבור.

אותונזיה בחינוך

הגישה הסלקטיבית במערכת החינוך המיוחד מתחילה עם פרסום ספריהם של סטאוזנר וקילהורן בשלהי המאה ה-19. לאחר פרסום ספריהם נפתח "בית ספר מסייע" שאליו נשלחו "גורמים חלשים" – תלמידים מפריעים המסכנים את הרמה והמשמעת. חניכים אלו מתגלגלים אח"כ למוסדות פנימייתיים, רפואיים כביכול, דלים ועזובים, שבהם הסיעוד הוא מינימלי והמורים

מתהלכים במדים לבנים המשווים להם מעמד של שררה, והחולים והתלמידים הם מעכשיו רפי חושים, וגורלם נתון בידי המורים.

בשנת 1911 הפירמה "קרופ" מקיימת כותרת לתחרות כתיבת מאמר מדעי ספרותי בנושא "כמה עולים האלמנטים חסרי הערך למדינה?" הזוכה היה אדם שעונה לשם ינס ממשרד הסעד, שהעלה במאמרו את השאלה האם צריך לשייך למוגבלים גם את הבטלנים, השיכורים וכו'. אם נקפוץ כמה שנים קדימה למצב הכלכלי בשנים שקדמו לעליית היטלר לשלטון, הסלקטיביות שבראשי מורי החינוך המיוחד מגיעה לשיא עם מאמר של גצאי ב-1932, שבו הוא מציע שבהשתלמות המורים בחינוך המיוחד, יש לשים דגש על התורות התורשתיות במטרה שיוכלו אלו לאתר את הגורמים שאינם זכאים לחינוך. חלק גדול מהמורים הזדהה עם הגישה הזו; רק מורה אחד העונה לשם ריילד העז להתנגד.

בימי השלטון הנאצי בית הספר המיוחד שם לעצמו למטרות לרכז את הילדים הפגיעים מבחינה תורשתית והחולים ושחרור גורמים לא מפריעים מבתי הספר, מתוך דאגה למישור הכלכלי. היטלר שאף לחינוך יעיל ולכן כבר ב-1934 נערכת סלקציה על ידי המורים בבתי הספר העממיים, המורים ממלאים שאלון העוסק בהישגיהם הלימודיים וההתנהגותיים של הילדים וממליצים את מי כדאי להוציא (ההמלצות קיבלו תוקף כמעט מיידי, המלצות של מורים שאין להם שום הסמכה רפואית). התלמידים הנ"ל מועברים לבתי ספר מיוחדים, שהיו מסונפים לרוב לבתי חולים או לפנימיית. הילדים הללו היוו "חומר טוב" לניסויים, בדיקות ומחקרים.

ב-1936 אדם בשם בלשר מחלק את החינוך המיוחד לשלוש קטגוריות: לימוד מקצועות פשוטים, הכשרה לעבודות פשוטות והכשרה בסיסית, בהתאם לרמתם. שנה לאחר מכן ניתן ביטוי מובהק לממד הסלקציה בבתי הספר. נוצר דירוג בין בתי הספר העממיים מהם המשיכו לבתי הספר העל יסודיים, לבין בתי הספר לחינוך מיוחד, שגם במסגרתם חל דירוג פנימי בין אלו שכשירים וחונכו ליעילות בעבודה, לאלו שעומדים בתחתית הסולם, וכבר אז נחשבו לנטל.

באותה השנה הוקם גוף לפעילות גזענית פוליטית במטה של רודולף הס שבראשו עמד אדם בשם פון רוקאו.

איש זה ופיקודיו ארגנו קורסים "פוליטיים גזעיים" בברלין למורים בחינוך המיוחד, שם לימדו אותם איך למלא שאלונים על חניכים, על מה להתמקד, ומדגישים את סכנת הריבוי הטבעי של תלמידים "שליליים".

כעבור שנתיים הופיעו בחנויות הסברים על קבוצת החלשים שאין דרך לסייע להם, קבוצות פסיכופאטיות, א-סוציאליות, שאינן יכולות להשתלב בחברה באופן נורמלי.

הסיסמא הנפוצה היתה מניעה התרבותם על ידי סטריליזציה, שזו בעצם מילה יפה למה שנעשה בשטח: ניצולם בעבודה שתכלה אותם, והשמדתם.

תעמולת האותונזיה – ביסוס מדעי, ספרותי ואומנותי

בשבועת היפוקראטס נאמר:

"אסייע לארגון סדר החיים ולתועלת חייו של החולה לפי מיטב יכולתי ושיפוטי, ארחיק מן החולה כל אשר עלול להביא לפגיעתו או לגרום לו נזק. לעולם לא אגיש רעל קטלני או סם ממיית, גם כשהוא, החולה, יבקש זאת ממני ולעולם לא אעוץ עצה המכוונת בכיוון זה".

בימי קדם אכן הובן המושג אותונזיה כקבלת המוות בשלווה, לצד האותונזיה הרפואית – חובתו של הרופא לסייע לאדם הגוסס בייסורי מותו. מדור לדור הגדרת הסיוע משתנה ונהיית יותר גמישה. הרעיון של אותונזיה במובן של מוות מכובד, יסודו בתפיסת עולם אפיקורסית ובתחילת הזמן החדש, ב-1516, ניתן לו ביטוי חדש על ידי תומאס מורוס, בספרו אוטופיה הוא כותב: "כשם שההנאה מבריאות טובה היא נכס חשוב עד מאוד, כל גם המוות מרצון מובן הוא והגיוני כאשר מדובר במחלה אנושה". (שמעון זקס, "מבצע 4.T", עמ' 17)

דעתו של תומאס, גם אם הוא לא היחיד, היתה בגדר מיעוט, משום שהיא מנוגדת לדורות שדוגלים ברעיון המרכזי של הרפואה – דהיינו, הקלת כאביו של החולה, הבאת תשועה ועזרה לאדם החולה, המוסר הרפואי ורגש אהבת האדם נהיים משניים ברבות השנים, וכשאנו מגיעים לעליית הנאציזם ערכי ההומניטריות כמעט ולא קיימים כבר.

היטלר מכין את הקרקע היטב, הוא לא יכול להסתפק אך ורק בתעמולה ולכן נעזר במדענים שיוכחו ויצדיקו את פעולותיו – הוא מקים מכוני גזע נאצים ברחבי גרמניה כגון ה"מכון לביוולוגיה של התורשה ולחקר הגזע" בפרנקפורט, מכונים שמטרתם להביא ביסוס מדעי לכל האידיאולוגיה שלו. הן החוקיות, כגון חוק העיקור שהזכרנו למעלה.

ד"ר ארווין באור, ביולוג גרמני מפורסם ומחבר מקרים מדעים כותב בספרו "תורת התורשה של האדם:

"לטובת האנושות של היום הבה נדאג שהנחותים הללו לא יפרו ולא ירבו. ניתוח של מה בכך הנעשה תוך דקות מספר, מאפשר זאת ללא כל דיחוי נוסף. אין תמים דעות יותר ממני עם רוח חוקי העיקור החדשים, אבל עלי לחזור פעם נוספת, כי אין הם אלא התחלה בלבד".

(ד"ר מ. דבורז'צקי, אירופה ללא ילדים, עמ' 16)

היטלר לא מסתפק במדע אלא מבסס את האידיאולוגיה גם על תורת הרוח של פרידריך ניטשה ב"כה אמר זאראטוסטרה":

"יש כאלה שחיהם לא הועילו להם, תולעת מכרסמת בלבותיהם. מן הראוי שעבורם יצליח לפחות-המוות. יש מי שמעולם לא ימחק. הוא כבר נרקב בלידתו. פחדנות אם כזה יאחז בחייכם, רבים מדי תלויים על ענפי החיים, שתבוא נא סערה ותטלטלם ואף תטילם אל הארץ.

הלואי ואדם כזה לא היה נולד כלל.

הנה הם שחפני החיים והנפש: רק נולדו – כבר מתחילים לגסוס. אלה מצטערים על שבאו אל החיים אל העולם ולכן הם מבקשים רק-למות. מן הראוי שנכבד את רצונם, אפשר גם לפנות אליו לאמור לו: "תלך מעצמך מרצונך החופשי, מוטב שתסתלק בעצמך ואף זאת עד כמה שיותר מהר ויותר מוקדם". (שמעון זקס, "מבצע 4.T", עמ' 18)

אנשי הנאציזם זיהו את עצמם עם האדם העליון של ניטשה, את הגזע הגרמני-ראו כגזע עליון. כשתים עשרה שנה לאחר יציאת ספר זה של ניטשה כותב ב-1895, אלפרד פליץ, סופר, את ספרו "קווים מנחים להיגיינה גזעית". בספרו הוא עומד על שלמות העם, שתושג על ידי הוצאה

רדיקלית של חלקיו הגרועים והחולים, ובמפורש של כל מקום לטיפול ולתמיכה בחולים אנושים. הוא אחד האנשים שהעלו לראשונה את הנושא של הסקת הרעיון וכל הכרוך בו.

באותה שנה עצמה מופיע בגאינגן ספרו של יוסט "הזכות למות", שיש לו מקום מרכזי בתהליך של שינוי הערכים ביחס לאדם החולה. הוא מזכיר בספר משפט שלימים הפך למשפט מפתח: "ערך החיים, לא זו בלבד שהוא יכול להגיע לאפס, הוא עלול אף להיות שלילי" וכשהוא מדבר על שחרור האנושות מן המצוקות הוא קובע שמן החלשים והחולניים צומחים לאנושות רק קושי וגירעון.

בהמשך ספרו הוא מעלה ארבע תביעות של חסד:

1. השמדה – ללא כאב – של חולי הרוח והמפגרים, היינו, של אנשים שאיבדו את כושר ההכרעה לגבי עצמם והריהם מעמסה על עצמם, ובעיקר על סביבתם.
2. סיוע למוות לכל הגוססים, שכבר הם נתונים במאבק הגסיסה.
3. סיוע למוות לכל העייפים מן החיים והמוכנים, כדי לחסוך מעצמם עינויים נפשיים ופיסיים קשים, לפרוש מרצונם מן החיים האלה.
4. הריגה (ללא כאב) של ילדים נכים או כאלה שמצבם חסר תקנה, רצוי מיד אחרי הלידה. כל זה מן הראוי שיקרה ויעשה לפי החלטת ועדה שתמונה על ידי המדינה ותהיה מורכבת מרופאים המוסמכים לפסוק בעניין זה. אותם רופאים גם יחליטו באלו תרופות להשתמש, כדי להבטיח, כלשון בעל ההצעה "מוות מתון וחסר כאבים". ספר זה, שהודפס כאמור בשנת 1895, הוצא שוב לאור בשנת 1922.

גרהארט הפמן וארנסט מאן, בספרם "גאולת האנושות מן המצוקה" שנתפרסם אף הוא באותה השנה, ניהלו פולמוס חריף עם המוסר הנוצרי וקבעו:

"מצוות לא תרצח היא בבחינת צו לא טבעי ושולל חיים הוגנים, ובכך היא מביאה נזק למהות החיים... אילו היו מיישמים אותה הלכה למעשה, היתה זהה עם המתה על ידי צימאון או הרעבה תולדות הנצרות שטופים בדם. זו היסטוריה של סבל נפשי ופיסי איום, שאין לו אח ודוגמה - והלא הנצרות מגדירה עצמה כ"מסכת של אהבה והתחשבות בזולת" (שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 20)

פולמוס זה הוא חלק ממאבק שהיטלר מנהל עם הדת לאורך כל מבצע האוטונוזיה ועליו נדבר בהמשך.

כאן גם נכנס תהליך הנאציפיקציה באוניברסיטאות של גרמניה, ההולך ומתגבר באותם השנים. באוניברסיטה נשארים רק פרופסורים שנאמנים למשטר הנאצי. ב-24 ביולי 1933 באולם המרכזי של אוניברסיטת מיסטר הרצה פרופסור שמידט הרצאה מקיפה על "סטריליזציה ואוטנאזיה". הוא קבע כי חוסר ביקורת על איכות האוכלוסייה הוא שהביא להגדלת מספרם של המוגבלים והלא כשירים מבחינה חברתית, דבר שיקטין את הביקורת העצמית של גרמניה ויביא אותה אלי תהום; הוא גם מזכיר בדבריו את המניע הכלכלי, ואת המעמסה הכלכלית הכבדה שאותם חולים אחראים עליה. בנאומו באותה שעה הוא ניסה להוכיח שהסיוע הכספי והרפואי שהולך לאותם מקורות יכול להיות מנוצל בצורה יעילה יותר.

היטלר נעזר גם בפסיכיאטרים כמו הפסיכיאטר **בינדינג** שכתב בנובלה שלו "הליכת הקורבן" *"איני יכול למצוא שום סיבה, לא משפטית, לא סוציאלית ולא דתית, שתצדיק את ההישרדות בחיים של אנשים אבודים. אני חש חובה מוסרית לשחרורם מסבלם"*.

(שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 20)

בינדינג מגדיר שלוש קבוצות של נידונים להמתה.

1. אנשים שהפכו להיות "אבודים" עקב פציעה או מחלה קשה, אלה שאין אפשרות להצילם, והם עצמם שואלים את נפשם למות ולהשתחרר מסבלם.
2. קבוצת המפגרים פיגור קשה ללא תקנה, בין אם נולדו כך ובין אם נפגעו בשלב מאוחר יותר של חייהם. אין להם רצון משל עצמם, אם לחיות ואם למות, ואין לשאלם כלל לדעתם. חייהם חסרי תועלת, ומותם לא יגרום מועקה או רגשי אבלות, אפילו להוריהם או לאלה המטפלים בהם.
3. בקבוצה השלישית מנה המחבר אנשים בריאים שנפגעו על ידי אירוע או מקרה קשה, והם שוכבים זמן ממושך בעילפון חושים. כאשר הם יתעוררו, אם בכלל, הם ייתקפו בעצבות ובצער כבד על שינוי מצבם.

בינדינג מסכם את הרעיון ברוח "הדרוויניזם הסוציאלי" בכך, שרחמנותנו על חולים אלה ועל חייהם מגיעה בסופו של דבר לאכזריות ומשמשת את המטרה ההפוכה.

אנו יכולים להבין, לפי כל הקטעים הללו, כיצד שבועת היפוקראטס בבסיסה הפכה והתגמשה יותר ויותר עד **שאלפרד הוכה**, רופא באותם השנים, בונה לעצמו נקודת ראות מקצועית, שאומרת שתפקידו של הרופא איננו אבסולוטי אלא יחסי, כלומר בהתאם למצבו של החולה, בהתייחס למצבו של האדם. הוא מתבטא כלפי אלו שצריך לסלק כ"חיידיקים זרים, כעין מתים ברוח החברה האנושית, ללא תועלת וללא הישג פרודוקטיבי, הנתונים במצב קבוע של חוסר ישע וזקוקים לטיפול וסעד מידי אחרים אשר כוחם יקר לחברה". אנו רואים שהוכה משתמש בביטויים קשים שהיטלר עצמו השתמש בהם נגד גורמים זרים, חולים, כושים, יהודים ועוד גורמים נחותים לפי תורת הגזע.

על אף שכיום נראה לנו רעיון האותונזיה מחריד, כשבשנת 1925 פורץ ויכוח בספרות הרפואית הגרמנית בעניין ההצעות של המתת החולים, מתברר עד מהרה שיש לא מעטים שמצדדים בהצעות הללו, בעיקר בגלל שדק הוא הגבול בין סיוע למוות ובין "המתת חסד" של חולים. **מלצר** רואה את הסיכון שברעיונות הללו בכך שהם שיכולים להביא לכך שממשלות דיקטטוריות יפעלו לסילוקן של גורמים אלו. אותו מלצר עורך משאל בין הורים של ילדים מפגרים וחולי נפש, מאושפזים בבית חולים נוצרי קתולי. התוצאות שנתקבלו היו: מבין 220 שאלונים שחולקו חזרו 162, ואלה התשובות:

73% השיבו בכן על ההצעה להמית את ילדיהם שלהם, היתר השיבו בלאו. הוא מוסיף "לכך לא ציפיתי, ערוך הייתי לקראת סיכום הפוך מזה".

על מנת לעבור מתהליכי עיקור להרג ולהשמדה (אשר כפי הנראה תוכננו כבר אז) לא הספיק הממד הרפואי.

היה צורך להכשיר צוותים של אנשי הסברה שיחדרו לכל אזורי ההשפעה הפוליטית, אל רופאים משפטיים, עיתונאים ואנשי תקשורת. על אף שרעיון המתת החסד הועלה לפני היטלר וגם במקביל למדענים ומכוני הגזע שהוא הקים, היטלר היה צריך למצוא דרך להגיע אל העם – ואכן אחד מנשקיו הגדולים של היטלר היה התעמולה.

היטלר בראש ובראשונה השתמש בתירוצים הכלכליים, התעמולה באה לשכנע שעלות

אחזקת הילדים המפגרים, למשל, היא פי 2-3 מאחזקת ילד רגיל, וזהו בזבוז משאבים מדיניים. כך מציגים את הילדים והמבוגרים המפגרים כאנשים ש"מטפסים על גב העם", אוכלי לחם חנם, כשכספו של העם צריך להיות מושקע למען העם, אך בעצם הוא הולך לאותם יצורים לא פרודוקטיביים לחברה ולמסחר.

מעבר לתירוצים הכלכליים, תירוצים בהם השתמשו גם מדענים וסופרים כמו שראינו למעלה, היטלר ידע שבדיוק כמו שהוא מציג, למשל, את היהודים בעיתון ה"דר-שטרמר" ועיתונים אנטישמיים אחרים, כדמויות מפלצתיות, מכוערות, פרעושים, טפילים, וכולי; כך עליו להחדיר את מחשבה זו בהקשר לחולים והנכים, לחיי הפנאי של המון העם. כשאזרח פשוט יפתח עיתון ויראה תמונה של חולה, תמונה שתעורר בו אי נוחות, ואפילו גועל, הוא מייד יירתע, היטלר מציג את עצמו ואת תוכנית ההשמדה כאמצעי להעלמת אי הנוחות הזו מהעם. לכן הוא מקפיד להציג את החולים והנכים כלא אנושיים, מגעילים ודוחים, ולעורר בעם שאט נפש למראם.

זאת ועוד, נערכים סיורים לתלמידי תיכון בבתי חולים פסיכיאטריים כחלק מהעשרת תוכנית הלימודים. התלמידים באו כדי לערוך תצפיות ב"יצורים" השוהים שם בשביל שיעור תורת הגזע. את החולים שאושפזו בבתי חולים ההם, לא הגדירו כאנשים, אלא כחורבות אדם בעלי אינסטינקטים חיתיים. אפילו לחיות אין להשוותם משום שהחיות יודעות איך לשרוד, איך לשמר את הגזע ואילו חיות אדם אלו רק הורסות את הגזע האנושי.

נראה, כי האימה מפני חולי הנפש באמת התקיימה בקרב העם. הם חשו בחילה קיצונית וחששו למגע ההופכים לשאיפה, לפחות בתת מודע, להשמיד את אובייקט האימה. לפי כל אלו אנו יכולים מעט להבין את דחיפות הטיפול בעניין האוטונוזיה. הנימוקים הגזעניים, ההסמכה במדע ובתרבות, בשילוב תמיכה נלהבת של העם, כתוצאה מהתעמולה, מביאים לכך שעניין האוטונוזיה יטופל במהירות רבה בהכרזה, חקיקה ויישום.

בעת פתיחת האקדמיה הממלכתית לשמירת הגזע במינכן אומר במפורש פרופסור שולטה, הממונה על בריאות העם, שחוק העיקור איננו מספיק. פסיכופאטים מפגרים ופחותי ערך אחרים חייבים בהשמדה וחיסול, באותו הנאום הוא גם מזכיר את מחנות הריכוז. ואכן ב-1935 חוק העיקור עובר שדרוג, ואושר חוק לקידום העיקור של יסודות "לא רצויים", שמותר לבצע בהם הפסקת הריון עד לחודש השישי.

בתקופה שלאחר מכן נתרבו הרמיזות בכיוון האוטונוזיה, בשמירת ההיגיינה של הגזע הגרמני המשובח, עד כדי כך שבכינוס המפלגה הנאצית בנירנברג ב-1935, הכריז אדולף היטלר שבדעתו להפעיל במקרה חירום של מלחמה את ה"אוטונוזיה". זו הפעם הראשונה שמוזכר המושג הזה במפורש, למרות כל צעדי ההכנה שנעשו בכדי להרגיל את העם לשומעו.

בשנת 1938, כשנה לפני פרוץ המלחמה, נודע על שיקולי משרד הפנים הגרמני לקצץ במנות המזון של המוסדות למוגבלים- חולי נפש, אפילפטיים, מפגרים ואף משותקים, עיוורים וחרשים.

השמדת חולי הגוף והנפש, על אף התעמולה, שהכשירה את לבבות ומוחות ההמונים להרג המוני, היתה בגדר סוד. זאת מכמה סיבות: הראשונה היא מוסר העם. אין זה משנה אילו

צידוקים ייתן היטלר למעשיו, הם עדיין יראו כמעשים בלתי רגילים ובלתי מקובלים. מתוך רצון למנוע התנגדויות למיניהן, השתיקו את הפרשה וביצעו אותה בדלתיים סגורות.

סיבה נוספת היא שהסודיות תרמה לקסם שבעניין. היו אנשים שכמהו לשרת ב"קודש הקודשים" הסודי של הנאצים – הלוא הוא תא הגז. ברגע שייודע לאנשים על מה שקורה שם, יפוג הקסם והרצון להיות חלק ממשהו גדול ומשמעותי שמתרחש ביום יום.

כולם ידעו שמתבצעת ההשמדה, אך אסור היה להגיד את זה בפומבי.

"כשם שאין לקרוא בשמו של האל – כך אין לנקוב בשמה של ההשמדה"

(בנו מילר-היל, "מדע קטלן", עמ' 111)

ביצוע

הוראות הפיהרר בנושא ה"אותונזיה" ניתנו רשמית באוקטובר 1939, אך התאריך תוקן בדיעבד והועבר לתאריך הפלישה לפולין, ה-1 בספטמבר 1939. היתה זו בעצם הפגנה מודעת של גרמניה הנאצית, שבעתות חירום יש להעביר את סמכות ההחלטה וההכרעה על חיים ומוות לידי הממשלה, ובעיקר לידי "המנהיג", הן בתחום הכלל והן בתחום הפרט.

ביולי 1939 זימן היטלר את מזכיר המדינה קונטי, את מנהל לשכת המפלגה ומזכירו האישי, מארטין בורמאן, ואת האנס היינריך לאמרס. באותו המעמד הוטל על קונטי הביצוע המהיר של השמדת המוגבלים ושר הפנים התחייב לסייע לו.

לשניים אלה הצטרפו פרופסורים רבים בעלי שם: פרופסור מאקס דה-כריניס, מרצה לפסיכיאטריה ונוירולוגיה בברלין, פרופסור קארל שניידר מהיידלברג (אדם שנתפס רק ב-1985), ברטולד קין, מרצה לפדיאטריה ביינה ואדם שלימים הפך להיות ראש המבצע כולו, ועוד.

בסוף אותו החודש זימן היטלר אל לשכתו כעשרים אנשי ציבור, רובם מבכירי הרופאים, לשם עיבוד מדויק של התכנית. בפורום זה נידונו לראשונה דרכי ההשמדה. דובר אז על אמצעי שיגרום כאב מועט לקורבנות, אך יפעל פעולה בטוחה. הרופאים התנגדו לזריקות או לשימוש בתרופות לקוחות מן הפרמקולוגיה. וכאן הועלה, בפעם הראשונה שמו של האמצעי שעתיד היה להיות הגורם המכריע והשימושי: הגז C O (Kohlenoxid).

קצין ה-0.0.0. ארתור נבה, שעמד בראש המחלקה הקרימינולוגית במשרד המשטרה, קיבל עליו את מלאכת הביצוע. הוא הודיע לפיקודיו: "שלא יהרגו בני אדם או חיות, אלא חיות בדמות אדם".

הוא הסביר לשותפיו לפשע, שכל התהליך יוסדר לפי התקנות וינתן לו תוקף חוקי.

אשר לאמצעי ההריגה, היו מלבד גז CO עוד כמה הצעות: מורפיום וסקופולאמין, היא החומצה הכחולה. מראשית המבצע ברור היה מיהו הספק: אי.ג. פארכן – 16, כאשר בקבוקי הגז יסופקו באריזה של בקבוקי סודה (דברים אלה לקוחים מתוך פרוטוקול של משפט ויידמן, שנערך בשטוטגארט ב-1965).

באותה השנה, מעט אחר פרוץ המלחמה, גם פורסם המקרה שבו ביקשו הורים מהיטלר לאשר להם להמית את בנם המפגר, המעוות בצורה קיצונית. היטלר השיב מיד בחיוב והדגיש שהוא עצמו, באורח אישי נושא באחריות לאותו מהלך – הוא ולא ההורים. להורים היה קל שסמכות נטלה את האחריות להריגת ילדם הלא רצוי, כשאף צד לא נשפט על רצח, וכך ניתן לגיטימציה

לסילוק הילד. מתחבאת כאן בעצם כמיהה של העם הגרמני לסמכות שתיטול אחריות לכל סדרי החיים, כמיהה שבסופו של דבר רק יותר מחזקת ומבססת את המשטר הנאצי.

המקרה הזה איננו המקרה היחיד, ולמעשה ניתן אישור לרופא הראשי של הס"ס ד"ר קארל ברנט ולרייכסלייטר פיליפ באולר, לטפל באותה גישה במקרים דומים. מיוזמה פרטית זו של המשפחות ליוזמה כללית של הממשלה לא רחוקה הדרך, ומיד לאחר הניצחון על פולין הטיל היטלר על ראש לשכתו הפרטית, פיליפ בוהלר, לפתור את בעיית האוטונומיה.

כבר בסוף אוקטובר הוציא קונטי חוזר לכל המוסדות הנוגעים לדבר, לפיו הם צריכים לדווח תוך חודש ימים על מצבו של כל חולה וחולה על פי שאלון מוכן. היטלר נותן הוראה בכתב שמסמיכה את בוהלר להקים ועדה המונה שלושה רופאים, שתפקידם יהיה להחליט מתי "להעניק לחולים חשוכי מרפא מות חסד".

מה היתה ההגדרה לחולה?

שיזופניה

אפילפסיה

מחלות סניליות

פגיעה שכלית מכל דרגה וצורה

דלקת קרום המוח

מצבים נוירולוגיים חמורים

חולים הנמצאים במוסד מעל לחמש שנים, או מוגדרים כחולי נפש בעלי עבר פלילי.

אינם בעלי אזרחות גרמנית, אינם קרובים לגזע הגרמני ואינם בעלי דם גרמני, תוך ציון גזע או שייכות מדינית.

בשלב הראשון נשלחו שאלונים לכל מוסדות הסעד והטיפול למיניהם, בוירטמברג ובבאדן. מוסדות הסעד צריכים למלא את שמות החולים שנכנסים לאחד או יותר מהסעיפים המוזכרים למעלה. בשאלונים הללו נדרשו לציין: שם, מקום לידה ותאריך לידה, נתיבות ו"גזע", דיאגנוזה, ציון מדויק של אופן התעסוקה מאז שהותו במוסד, אם נתפס במעשה פלילי ומהו הפשע, כתובת הקרובים, האם החולה מקבל ביקורים ובאלה פרקי זמן, היש עליו אפוטרופוסות, מי נציגו הרשמי וכמה משלמים בעבורו.

בשלב זה לא מדובר על השמדה באופן רשמי, וגם אם בקשת השלטונות תמוהה בעיני המוסדות, הם עונים ושולחים את רוב השאלונים, משתדלים להציג את החולים בכיוון חיובי. לא נמצא אפילו אחד שחשד שפניה של הממשלה הגרמנית הם להשמדת חולים. בשלבים הבאים כבר מתברר מה קורה בדיוק ומי עומד מאחורי המבצע.

המבצע נקרא T4, על שם לשכתו של היטלר – בביתו לשעבר של הצייר ליברמן, שמספרו 4,

באחד מרחובותיה המיוחסים של ברלין (Tiergartenstrasse) מוסדות מוות החסד היו נפוצים בכל גרמניה, מהידועים ביניהם:

האדמאר על ידי האסאן (Hadamar in Hessen)

הארטהיים על ידי לינץ (Hartheim bei Linz)

בראנדנבורג על נהר האוואל (Brandenburg a. d. Havel)

גראפאנאק בוירטנברג (Grafeneck in Wttg.)

המוסד הרפואי "אדמאר" (אדמאר) בגרמניה

זוננשטין על ידי פירנא (Sonnenstein bei Pirna)
 אירזאא על ידי קאופבארן (Irrsee bei Kaufbeuren)

הפעולה בוצעה בחמישה שלבים:

בחירה – בחירת המועמדים בין תושבי בתי המרפא;

ריכוז – הבאת כל החולים לאחד המוסדות ששימשו כמקום ריכוז;

העברה – העברתם כל החולים לתחנת האותונזיה הקרובה;

בשלב רביעי נערכה בדיקה רפואית סמלית, ואחריה הוכנסו 20-30 איש לחדר סגור הרמטית, שלתוכו הזריקו את הגז קרבו-מונו אוקסיד, שהמית תוך שש עד שבע דקות (ובשלב יותר מאוחר בתרופות).

בשלב חמישי הוצאו הגוויות ישר למשרפות מיוחדות, לאחר שעקרו את שיני הזהב שלהן, ואף הבטיחו אחדים מן המוחות לשם "מחקר מדעי".

ההמתה התחלקה לשתי קבוצות, המתת הילדים והמתת המבוגרים.

משימת המתת הילדים בוצעה במיוחד על ידי המוסד בברלין: "מועצת הרייך לחקר מדעי של מחלות קשות מחמת תורשה ונטייה מלידה". בשביל המתת הילדים הוקמו מוסדות מיוחדים על ידי אייברג (Eichberg) אידשטין (Idstein), קאנטנהוף (Kantenhof) וגארדאן (Goerden).

ההוראה היתה להביא ללשכות הבריאות המקומיות את כל המוגבלים (מפגרים, חולי נפש ו"בעלי חזות מפחידה") מגיל שלוש ומעלה. מוקמת ועדה שמחליטה על סילוק או מוות, ומסמנים פלוס ליד ילדים שמועמדים ל"טיפול". לצורך אותו טיפול מוקמים ברחבי המדינה עשרים ואחת מחלקות בהם "הילדים יועברו לטיפולם על פי התרפיה המודרנית והחדשנית ביותר".

בתקופה הראשונה עוד קשרו את התהליך עצמו בהסכמת ההורים (שכפי שראינו מקודם, רובם העדיפו שיהרגו את ילדיהם), אך מ-20 בספטמבר 1941 כבר נתלוותה ההודעה על משלוח הילד באיום שהקטן, או האם, יילקחו ל"עבודות חיוניות" – וכבר אז ידע כל אחד במה המדובר. במשך אותה השנה הוחלף שמם של מקומות ההריגה מ"מחלקות ילדים" ל"מוסדות ריפוי". החל מאוגוסט באותה השנה טווח הגיל של המועמדים הורחב לטיפול משלוש עד שש עשרה שנים. מאז אותה השנה היה אפשר להמית גם מבוגרים.

ד"ר קארל בראנדט מספר על מטרת המתת הילדים הצעירים במשפטי נירנברג:

"המטרה היתה שולדות נחשלים אלה, יתגלו ויומתו ככל האפשר מיד ללידתם".

(דפים רפואיים, ד"ר מ. דבורז'צקי)

במקביל מורידים את מנות המזון במחלקות הילדים (עם המעבר להרעבה בתרופות עליו נפרט בהמשך) ומנעו כל תרפיה מן החוסים בהן. בשנת 1942 ידוע לנו על הריגת חמשת אלפים ילדים בני שלוש עד חמש שנים באותם מוסדות רפואיים.

המתת המבוגרים בדרך כלל נעשתה במוסדות הפסיכיאטריים בהם הם שהו, או

מוסד לחולי נפש בהקמה.

את הגוויות שלמעלה מ-10,000 קורבנות שורפים

במוסדות מוות החסד שהיו מפוזרים ברחבי גרמניה.

דרך ההמתה היתה שווה למבוגרים וילדים כאחד.

בורות הריגה – חוליות הביצוע התחילו ליישם הנחיות החיסול של הפיהרר בפורמאניה ובפרוסיה המזרחית. באוקטובר 1939 קיבל איש ה.ס.ס. קורט איימן הוראה מטעם עיריית דאנציג – העיר החופשית, לשעבר, להביא חולי נפש במשאית למקום מתאים ולירות בהם שם. האיש בחר בשטח מיוער באזור נוישטאט, וכן בחר לעצמו את אלה מאנשיו שיעשו את המלאכה – "אנשי ה.ס.ס.", חזקים מבחינת אופיים והשקפתם, והכשיר אותם לתפקיד על ידי הצגת סרטים "מתאימים" וערבי חברה. על אסירים פולנים ממחנה הריכוז שטוטהוף הוטל לחפור את הקברות ההמוניים.

מרגע שמתחילה פעולתו של איימן זה, נכנסה לתוקפה גם טרמינולוגיה חדשה. כאשר מדובר בהמתה, לא מדובר על משלוח להריגה או דבר דומה אלא על "העברה". הפעם גם מדובר ב"חולים" שאינם רשומים כלל. הם נלקחים מן המוסדות, ולא נאמר לאחיות לאן. הדבר היה חשוד בעיניהן משום שלא ניתן, או לא נדרש, מזון לדרך. הם הובלו בחלקם במשאיות ובחלקם ברכבות. לעובדי הרכבות ששאלו להיכן הם מובלים – האם לעיר לאונבורג, או למקום אחר – ניתנה התשובה: "לא הרחק – אל תוך היער".

בכפרים ובערים שעברו בהם, שמו לב לעובדה שבשעות הבוקר נסעו משאיות מלאות חולים – ובערב חזרו ריקן, רק עמוסות בגדים. איימן עצמו מספר בחופשיות על מעשיו במשפטו ב-1964: "רכבת התובלה הביאה בערך מאתיים חולי נפש. אני ואנשי קיבלנו אותם בתחנה. הם נמסרו לי על ידי הצוות הטיפולי (שכלל גם רופא). החולים הועמסו על משאיות בידי אנשי ה.ס.ס. וכך נסעו עד למקום המרוחק חמישים מטר ממקום ההריגה. אני ליווית את הטרנספורט. ליד הבור נתתי לאנשים להתקרב אחד אחד לקבוצה של שלושה אנשי ה.ס.ס. ושנים החזיקו בחולה, והשלישי קירב את האקדח לעורפו של החולה וירה בו. אז נפל המת מיד לתוך הבור. המחזה חזר על עצמו כלפי כל האנשים. הקומנדו של ה.ס.ס., שהיה מורכב כאמור משלושה אנשים, התחלף מדי פעם. היה מחזור קבוע של החלפה והפעלה, וכך, כמעט בלי פסק זמן, נורו האנשים".

(שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 60)

באותו יער הפרוזדור הפולני בו נערכו הניסיונות הראשונים של היטלר, נמשכו ההריגות כמה שבועות. לאחר מכן כוסו הגופות באדמה, והקרקע יושרה עם אזוב וצמחיית היער. בסוף מהלך החיסול נהרגו גם העדים והשותפים הפולנים. איימן סיפר כי לרוצחים, ובייחוד לקורבנות, ניתנו תוך כדי ביצוע משקאות חריפים, כדי להקל על המלאכה.

הוא אמר:

"האסירים הגיעו לבור כמעט ללא הכרה, או שתויים. מצבם היה כה מעומם עד שהיה צורך להוליכם לשפת הבור שם חוסלו".

(שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 60)

מספרים על הנרצחים קשה לקבל. גם במשפט נערמו עדויות סותרות רבות. לפי עדות מפקדי המשטרה בגאדאנסק, היא דאנציג דאז, נהרגו בדרך זו אלף ארבע מאות עד אלפיים חולים חשוכי מרפא (מדובר על חבל פומראניה בלבד ולא על האותונזיה כולה). מן הראוי להדגיש שהמומתים האלה היו גרמנים כולם.

תאי גאז מוסעים – הטרנספורט הראשון הובל ב-7 בדצמבר 1939 בתאי גאז מוסעים. בפעם הראשונה נוסתה והופעלה דרך זאת של הריגה. בכפור של שלוש מעלות צלזיוס מתחת לאפס רוכזו כל החולים מן הסביבה כולה, סוממו על ידי זריקות סקופלאמין ואז הושלכו לתוך מכוניות משא. כפי שהעידו עדי ראיה, נזרקו קורבנות על המשאיות במצב של רפיון גמור.

במשפט שנערך לאחד המשתתפים באותה פרשה, "אוטובוס של 'Getrat' להובלת חוסים למוות. האוטובוס הושאל למטרות רצח מוגבלים וחולים ממאגר כלי הרכב הממשלתי של "לחצר המוסד נכנס טרקטור שגרר מין קרון סגור, ענקי. בטרקטור הותקן מיכל של גאז, וממנו הוליכו צינורות אל הקרון האטום. לאחר שהעמיסו את הקרון באנשים, שהיו כבר מעולפים, נסגרו הדלתות במהירות וכל הפתחים הוברגו. עבודה זאת ביצעו אנשי הגסטאפו ואנשי ה.ס.ס. בהתלהבות. אחר כך הניעו את המנוע בקולי קולות – כנראה על מנת להחריש את צעקות האימה של הקורבנות. אחר כך נעלם הטרקטור על מטענו בכיוון העיר". (שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 54)

במשך שנים עשר ימים נמשכו ההובלות. אזרחים המומים – פולנים, גרמנים, וגם יהודים – עמדו לצדי הדרך. על מקצת הקרונות צויר צלב אדום, ועל מקצתם נכתב "קפה של קייזר" – חברה ידועה למכירת קפה, שקיימת עד עצם היום הזה ברפובליקה הפדרלית הגרמנית. ב-20 בדצמבר, הפסיקו הרוצחים את מבצעם לפגרת חג המולד. עד שנת 1940 כל החולים הנותרים ישלחו להריגה.

עדות מזעזעת של מטפלת במוסד זה נשמעה ב-18 בדצמבר 1970 לפני שופט חוקר: "היו חולים שהתנגדו. הראייה: שריטות על פניהם של אנשי ה.ס.ס., כפתורים שנתלשו, דם וסימני מאבק על בגדי הרוצחים. אך ראיתי גם חולים שהתפללו לאלוהים שישמע ויראה. חולה אחד ביקש שיעלה בעשן. ד"ר שומן (אחד האחראים במוסד) אמר לו: 'את זאת הוא יוכל לקבל'"

(שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 54)

לפי הוראה של האחראי למבצע תאי הגזים המוסעים, הומתו בדרך זו גם עבריינים, לרבות אנשים שלא קיבלו את דין הרייך וחוקיו והואשמו בפגיעה ב"ערכי התקופה". יותר ויותר מתחזק הרושם שמבצע האותונזיה נוצל כבר אז כדי להיפטר מדמויות בלתי רצויות למשטר, ולא רק חולי רוח או גוף.

מתאי גזים להריגה בהרעה ובתרופות

בשנת 1943 הופסקה ההריגה בגז, כנראה בגלל לחץ מצד דעת הקהל ברייך השלישי, לרבות מחאות הכנסייה והפחד מפני גילוי הפשעים, על התנגדות זו נדבר בהמשך. יחד עם זאת, שמרו על המתקנים (חדרי הגז, המשרפות וכו') ודאגו לאחזקתם התקינה, כדי להיות מוכנים להפעלה מחדש, כאשר יינתן האות.

רק ב-1943 יצא מנשר מטעמו של האפיפיור פיוס ה-12 המפרש את הדברה החמישית – "לא תרצח" וקובע שגם את החולים והמוגבלים אסור להרוג. באותה התקופה גם מגיעה ההוראה להפסיק את מבצע ההריגה, אך ההוראה המפורשת היא להפסיק, ובמקביל, לא לסייע להמשך החיים. במילים אחרות – להרעוב, או להביא למות מהיר בגלל תזונה לא מספקת.

בהוראות שנשלחו למוסדות נאמר: "לא לתת שומן בכלל במזון". באחד הפרוטוקולים של תכנית המזון נאמר: "...כך הם ילכו בעצמם". את המזון שהיה מורכב מקליפות תפוחי אדמה, כרוב בהמות, עלי עצים ועשבים מבושלים, קיבלו כמרק מבושל שלוש פעמים ביום רק אלה שלא תרמו דבר לעם: צריך להדגיש שהחולים הוחזקו, בין היתר בבתי הבראה של ה.ס.ו., שבהם היה האוכל לנופשים במיוחד טוב ומשופר. ידוע גם שהממשלה שילמה עבור החולים שניידונו למות ברעב כ-1,800, אך המזון הדל שקיבלו עלה רק 46-32 פפניג. את השאר הרוויח הצוות (שערך גם מסיבות ונשפים באותם מקומות בהם מתו מאות ואלפים של חוסים מרעב ומתת תזונה) במיוחד בבאווריה – קארפבאורן, שלנגאד, הופהיים.

רופא שנשאר בעילום שם פרסם יומן אחרי המלחמה, הוא כתב:

"אני חוצה את אולם החולים. דממת מוות. מיטה ליד מיטה. פנים חיוורות, חסרי צבע עם עיניים ענקיות ננעצות בי מתוך הכריות. העיניים מביעות אדישות וחוסר אונים. ביניהם עובר רופא. מה הוא מחפש כאן? האם הוא שומר על ביצוע המות על פי תכנית? איזו זכות יש לו להתהלך כאן? אולי הוא רוצה לחקור ולמדוד כמה זמן נמשכת הגסיסה הזאת? או – שמא גם הוא מתענה ובכך הוא רואה את כפרתו? מדי פעם קורה שאחד החולים קם בשארית כוחותיו, מרים את אגרופו לפני אותו רופא "מטפל" ומקללו מעומק נשמתו המיואשת".
(שמעון זקס, "מבצע T.4" עמ' 77)

עוד ב-1943 מנסים לשמור על דימוי של מוות טבעי על ידי לוויות וארונות עץ, שאף מצולמות ומפורסמות בעיתונות כהוכחה לסדרי הקבורה המכובדים. לקראת תום המלחמה מתברר שבמרבית המוסדות אימצו את השיטה של ארון מתים אחד, שנפתח מעל הקבר והגופה גולשת אל תוכו. אחר כך מוחזר הארון "המתקפל" למוסד ומשמש תא אכסון לקרבן הבא בתור.

לסיכום, מ-1943 עד סוף המלחמה שילוב של תנאי חיים פיזיים גרועים (מיטות ללא מזרנים, קור, לחות וכו'), העדר תנאים תברואתיים, תת תזונה, כל אלו מכריעים את החולים. אם אלו לא מספיקים הרופאים "עוזרים" לחולה למות באמצעות מינון מופרז של תרופות שינה או הרעלה, וכאשר זה לא מספיק נותנים לחולים זריקות המתה.

במוסדות שונים נהגו גם לערבב רעל מתוק אל תוך האוכל, רעל שהיה גורם להתקפי חנק, התכווצויות שרירים וייסורים רבים בדרך למיתה.

המבצעים

נשאלת השאלה מי היו מבצעי המבצע הזה, האם הם התנגדו והאם היתה להם אפשרות להתנגד.

עוד כשהמבצע בחיתוליו, כשהיטלר מזמן אל לשכתו בסוף יולי 1939 רופאים הוא מדגיש, שאיש אינו מחויב להשתתף, ההצטרפות היא חופשית.

ד"ר פריץ מאנאקא, שהיה המנהל של המוסד לתצפית באיכברג, סיפר בשעת חקירתו על ישיבה שנתקיימה בפברואר 1940 בברלין, ושאליה הוזמנו כ-12 רופאים, ביניהם יידועי שם. כולם הסכימו ללא היסוס לתפקידם של ממונים לרצח החסד.

"נמסר לנו על ידי ה"ה ד"ר האוואלמאן (אחד מעוזריו של ויקטור בראק ומיוזמי גירוש מדגאסקר), כי השלטון הנאצינאל סוציאליסטי הוציא חוקים שלפיהם אפשר לשים קץ לחייהם של אנשים נטולי ערך. אנחנו הנאספים נשאלנו, אם ברצוננו לשמש רופאים ויועצים". (ד"ר מ. דבורז'צקי "המתת החסד", מאמ

מכאן ידוע בבירור, שלא נדרש מהרופאים למלא את התפקידים האלה, אלא הם התבקשו. ולהלן התגובות, מאותה העדות:

"אזי נדונה הפעולה שעלינו לעשותה דהיינו הפיקוח הרפואי על חולי מוסדות, כלומר חולי רוח. כל שאר הרופאים היו כולם אנשים קשישים, וביניהם אנשי שם, כפי שנודע לי אחרי כן. היות וגם האדונים האלה הודיעו בלי היסוס על הסכמתם, הצטרפתי גם אני להחלטה זו והעמדתי את עצמי כיועץ לשירות."

האחות קנייסלר סיפרה כיצד הוזמנו כ-24 אחיות ב-4 בינואר 1940 לישיבה במשרד הפנים.

מומחים לרצח תופסים שלוה מימין לשמאל: ד"ר וישר, פרופ' ניטשה, ד"ר מאנקה, ד"ר לונאואר והנהג אריך

שם סיפרו להן על הפרוגרמה של האותונזיה. לפי דבריה היתה בידי המוזמנות הברירה לקבל את התפקיד הזה בהתנדבות או להסתלק ממנו. אולם אף אחת מהמוזמנות לא התנגדה:

"ב-1939 קבלתי הזמנה מאת ראש המשטרה להתייצב ב-4 בינואר 1940 במיניסטריון הפנים, שנמצא בתוך בית קולמבוס. שם דיבר איש בשם בלנקבורג אל הקבוצה שלנו, שהכילה כ-22 עד 23 אנשים. הוא הדגיש את החשיבות והסודיות של תוכנית האותונזיה והסביר לנו, שהפיהרר עיבד חוק בשביל האותונזיה, אשר בשים לב למלחמה לא התפרסם.

היתה זו בהחלט שאלת התנדבות בשביל הנוכחות באסיפה זו להבטיח את שיתוף פעולתן.

אף אחת מן הנוכחות לא גילתה שום התנגדות לתכנית, ובלנקבורג קיבלת את השבועה שלנו.

אנו נשבענו על חובת שתיקה ומשמעת, ובלנקבורג הפנה את תשומת ליבנו שכל הפרת השבועה עונשה מוות". (מסמך 470)

ובכן, כיצד זה ייתכן, שהרופאים הגרמניים, אנשים רמי מעלה, משכילים, שחונכו על ערכים חברתיים מצפוניים ומוסריים, דווקא הם הפכו להיות גורם פעיל ונלהב בתוכנית להעצמת הגזע, הדורשת עבודה בעיניים עצומות?

הרופאים היו צריכים לשכנע את עצמם משני כיוונים. האחד, אינטרס תעסוקתי. בסקטור הרפואי נחשבת עד מאוד השאיפה להתקדם, להשיג תארים ולפתח מחקרים חדשניים וייחודיים. על כן, ניסו הרופאים והמדענים לעשות כמיטב יכולתם ולהשקיע את כל כולם בעבודה. בדרך זו, ההשמדה נתפסה כפרוייקט מועיל וחשוב, שיש להשקיע בו את מירב המאמצים.

סיבה נוספת היתה תמיכתם של רוב רופאי גרמניה במשטר הנאצי, וזאת משום שהנאציזם דאג לסלק את כל הרופאים היהודים ממשרותיהם הבחירות ולפנות אותן לטהורי הגזע. כמובן, התמיכה הזו היתה מלאה, והתבטאה גם בהסכמה למעשים זוועתיים, אפילו אם זה נגד את דעותיהם האישיות.

כמו כן, הוגדר מחדש תפקידו של המרפא: הטיפול אינו נעשה בחולה האינדיבידואלי, אלא בעם, באומה, לצורך טיפוח הגזע. סוגי הרופאים התחלקו לשניים: רופאים רגילים, שיוקדם ירד במהרה, ורופאי הגזע, שנחשבו למומחים ולבעלי סמכות להרוג את כל מי שלא נחוץ לרייך.

הסיבה המכריעה מכולן, היא כמובן, הרצון להישאר רחוק ככל האפשר מהחזית, ולשרת בתנאים הטובים והבטוחים של העורף. מי שלא הסכים "לטפל" בחולים, כפי שהאידיאולוגיה הנאצית מצאה לנכון, היה מקבל העברה ישירה לחזית, ושם את ריח סכנת החיים מריחים היטב...

הכיוון השני היה שכנוע פסיכולוגי עצמי. מנגנוני הגנה ננקטו במודע ושלא במודע בכדי להקל על מצפון האנושי שהיה חבוי אי שם במעמקי נפשם.

המנגנון הראשון הוא הרחקה. הרופא לא ראה את הקליינט שלו כאדם פרטי, אלא כמושג מופשט, כחובה שעליו לבצע, ותו לא. בכך נמנעה ממנו תחושת חמלה או קרבה כלשהי לחולה והמרפא היה יכול להשלים את התוכנית בלי משים לב לזוועות שביצע.

היו רופאים אשר שהו במצב של קהות חושים בקשר לעבודתם. מצב זה מאופיין בטשטוש, בחוסר תשומת לב ובחשיבה על עניינים שאינם קשורים למשימות שעליהם לבצע. קהות החושים הושגה על ידי שתית אלכוהול, ועל ידי הסתגלות לשגרה היום-יומית. מכאן נובעת גם התחושה של "אני פה כדי לעשות את העבודה, ואין דבר שאוכל לעשות בכדי לשנות זאת", מעין השלמה עם המצב. נודעת האמרה: "בסך הכל צייתתי לפקודות", אשר מגיעה מחוסר שיקול הדעת העצמי, הנגזר מתפיסת ההשמדה כעבודה בלבד. בצורה זו ניטלת כל אחריות מה"פקידים הקטנים".

מנגנון נוסף היה תחושת העליונות והכוח שהרופאים סיגלו לעצמם. מעמדם החדש הוערך הרבה יותר מזה של הרופאים הרגילים. כמו כן, רופאים יהודיים נחשבים היו כעת כפופים ואף תלויים בהם.

בעקבות האישור שניתן להם לעשות כרצונם לחולים חסרי הישע, רופאי הגזע חשו עצמם כל יכולים ובלתי מנוצחים. תחושת גאווה זו נתנה להם את היכולת להרוג "יצורים מזיקים", כפי שהגדירה אותם תורת הגזע.

המשרפה שבחצר ה"ארמון גארפנאק"

ביחד עם תחושת העוצמה והכוח, היו לחלק מהרופאים יסודות סדיסטיים. האידיאולוגיה הנאצית, ובבסיסה תורת הגזע, נתנו דרור לחלומותיהם הפרועים ביותר של אזרחי גרמניה בכלל ושל הרופאים המרצחים בפרט.

רופאים אלו לא חשו רגשות אשמה לגבי ההשמדה, אלא להפך, מצאו בה פורקן לאכזריותם, שהודחקה עד כה, כיאה לחברה מוסרית.

הרופאים, עלינו לזכור, היו בני אדם, היו להם תכונות ואופי, חלקם אף היו בעלי משפחות.

היכולת לפיצול אישיות היתה הכרחית כדרך לביטוי עולמם החיצוני, היום – יומי ועולמם התעסוקתי, כלומר ההשמדה, בו זמנית. הם הפרידו בין היותם אנשים, בעלים, אבות וכולי לבין היותם מרצחים. שני החלקים לא היו קשורים זה לזה. הרופאים היו מסוגלים להשתתף באופן פעיל ברצח ובה בעת להמשיך לגלות רגישות, חביבות ועדינות. בצורה זו התאפשרה פעילות מקסימלית בשני צדדי האישיות.

ההסוואה

מבצע T4, כמו כל מבצע היה זקוק להסוואה של ממש. היטלר ידע שלמרות המאמצים שהושקעו בשכנוע העם, דעת הקהל לא תהיה נוחה – או לפחות עדיין לא מוכנה להיות נוחה מרצח עמו שלו, גם אם זה בתירוץ כלכליים או הגדרתם של המושמדים כלא פרודוקטיביים. בשל המצב החוקי הלא ברור דרש היטלר סודיות מוחלטת וגישה בלתי בירוקרטית. הכוונה היא – ללא טקסים וועדות. סודיות גמורה. היה צורך בשיתוף פעולה למען הגעה לסודיות מוחלטת שהיטלר רצה בין המשרד האישי של היטלר, מחלקת הבריאות במשרד הפנים והממונה על המוסדות ברייך.

נוצרו שלושה ארגונים מוסוים, שעצם שמותיהם היה בגדר הסוואה למתבצע בהם:

1. "האגודה הכללית" מה שבזמננו הוא "עמותה", שהקיפה את כל המוסדות.
2. "הארגון הממלכתי של הרייך למען מוסדות מרפא סיעוד וטיפול" – תפקיד פקידותי, רישום, תיוק טפסים ומיון.
3. "החברה להובלת חולים", שטיפלה במשלוח הנידונים למקומות ההשמדה המפוזרים ברחבי גרמניה.

לקראת שנת 1943, עם הפסקה ההריגה בגז ועל רקע מחאות הכנסייה היטלר ממש מוחה על המבצע שהוא כביכול "לא אישר אותו":

שר הפנים / IV 9 43/9008

5106

ברלין 12.7.43

אונטר דן לינדן U.W.7 72

כמוס ביותר;

אל רקטור האוניברסיטה – וימר ופרופסור ד"ר קארל אסטל

עמיתי – חבר המפלגה, פרופ' ד"ר אסטל,

"הועד לתיעוד מדעי של 'סבל ומחלה קשה' מפנה את תשומת לבי לכך שהקליניקה של אוניברסיטת יינה עדיין משתמשת במושג "האותנזיה" בציון של סיבת מוות ברישום המחלות והפטירה.

חייב להיות ידוע לך שהאותנזיה עדיין לא אושרה כלל, (הוזה אומר באופן רשמי) גם כאשר במקרים ספורים ובודדים מרשים הפעלתה לאחר שיקול דעת ובדיקות קפדניות, אסור שזה יפורסם רשמית. אהיה אסיר תודה לך אם אתה, הרקטור באוניברסיטה של יינה, תבוא בדברים עם מנהל מחלקת הילדים במוסדכם ותתבע ממנו לנטוש דרך זאת של תיאור המחלה.

הייל היטלר; לינדן.

(שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 75)

כשהמבצע מתחיל להתרחש, וקרובי משפחה מתחילים לדרוש מסמכים על מות קרוביהם, מוקם מוסד מיוחד שמטרתו היתה לטפל בפניות כאלה, וכל פניה נענתה כאילו על ידי אותו מוסד שבו שהה החולה. תעודת הפטירה נכתבה על גיליון במוסד הזה ואפילו שלחו את המכתבים במיוחד מן המקומות האלה, כדי להבטיח חותמת דואר מתאימה.

הכומר הקתולי באירזהה שבקאופבורן עלה לבית הקברות על מנת לטפל בקבורת המתים. קבורות מסוג זה בוימו עם תום המלחמה בשביל להסוות את מעשי ההרג, ועם כל הלוויה צלצלו בפעמונים בנפרד.

אנו רואים שכביכול המבצעים מושתקים, והחל ממחאות העם הם כביכול מופסקים אך למען האמת, ממשיכים בעקיפין ובסתר כשהסדיסטים ביותר הם דווקא האחיות והרופאים. למשל פאולינה קניסלר שנקראה "האחות", עברה כמעט בכל תחנות האותונזיה (אוסטריה עד לדרום באוריה – אזור קאופבירן) והמשיכה גם אחרי סיום המלחמה על ידי הגשת רעל, מינון מופרז של תרופות וזריקות מוות. "שליחותה" הסיעודית הגיעה לקיצה בעת מעצרה והעמדתה למשפט ב-1946.

צידוד והתנגדות בקרב הכנסייה והעם

יחסיו של היטלר עם הכנסייה בכלל והכנסייה הפרוטסטנטית בפרט היו מאד לא יציבים. בתחילה, עם עלייתו לשלטון, הוא השתדל לשמור על יחסים סבירים עם הכנסייה. כשעלו הנאצים לשלטון, תמכה בהם הכנסייה הקתולית וגם הפרוטסטנטית בהתלהבות, אך בעוד שעם הכנסייה הקתולית היה הסכם, עם הפרוטסטנטים ניהלו הנאצים מדיניות במגמתיות להופכה לגוף כנסייתי פרו נאצי, ודווקא מתוכה באה ההתנגדות.

ב-1935 היטלר החליט לשבור את הכלים ולשבור כל סימן של התנגדות. הוא מנהל מערכת אידיאולוגית שלמה נגד האמונה הנוצרית והעמדת אנשי הכמורה באור שלילי. ב-9 ביולי 1940 הועבר לידי היטלר מסמך רשמי ומזעיק את איש הכמורה בראונה מאיש הכנסייה הפרוטסטנטית לפני שר הפנים נגד המצב.

לאורך מבצע האוטונזיה, היטלר גילה רגישות כלשהי לדעת הכנסיות, בתחילת המבצע אפילו ניסה לקבל את דעתם של הכנסיות. הכנסייה הקתולית היתה מוכנה לקבל את המבצע, אך תבעה להתפלל לפני מותו של החולה עמו. הכנסייה הפרוטסטנטית דרשה שהות ובדיקה מתוך נכונות להסכים. נוכל להסביר את גישתן של הכנסיות בשתי דרכים:

א. **נחות** – מטרת האוטונזיה היתה למעשה להיפטר מגורמים לא רצויים ונתנה לכנסיות לגיטימציה להוצאות להורג של גורמים כאלו שהתבצעו בכנסיות במשך שנים.
ב. **דת** – במשך שנים רבות האמינו שחולי הרוח למשל הם אנשים ששלטה בהם כת השטן וחובה להשמידם.

דעתן של הכנסיות כולן מתחלקת לשלוש גישות בסיסיות:

1. **כוחה של הממשלה – שלה הוא** לממשלה יש סמכות וזכותה להשתמש בה כראות עיניה, הכנסיות מרכינות ראש ומעלימות עין, לא משנה כמה הבחירה גרועה, ובכך נותנות יותר מדי כוח לממשלה.

מבין המצדדים בפעולות היה למשל הקרדינאל המפורסם ממינכן פאולהאבר, איש שעורר התנגדות בקרב עמיתיו, אשר לרוב גם פחדו ממנו עקב קשריו עם צמרת הרייך. פאולהאבר אף נפגש עם היטלר בשלושים ודיבר איתו במשך שלוש שעות על גיוס כמרים בתפקיד, כפי שזה נהוג בהוצאה להורג.

כעבור שנתיים, אותו הכומר מתמתן יותר בהתבטאויותיו, לאחר שביולי 1936 נערך מצוד ונאסרו כ-1300 "א-סוציאלים" (לרוב מחוסרי עבודה ומקבלי קצבאות למיניהן, כמעט כולם נתגלו כ"פושעים ומסיתים מרקסיסטים").
במכתב מחאה ב-1937 הוא אומר:

"מילה נוראה ומפחידה הושמעה כאן: טוב הוא מה שמשרת את העם! כלום לא יוכל רופא להגיע לרעיון הזדוני שהמתת חולי נפש וחולים אחרים ב"אוטונזיה" תחסוך למדינה הוצאות סעד רבות, ובכך היא משרתת את המדינה- ועל כן זה מבצע טוב ומועיל?" (שמעון זקס, "מבצע T

דברים אלו שנכתבו ולא נגמרו, עוררו בזמנו התרגשות בשני מחנות – הנאצים והמתנגדים. שפחדו כבר אז, ב-34 לבטא את דעתם. כבר אז היה אפשר לראות שחלק גדול מן המחנה הנוצרי לא רק מעלים עין אלא גם מזדהה עם גזירות הרייך.

2. **התנגדות עקיפה ופסיבית** – אלו טענו שמחאות פומביות נגד האותונזיה רק תזקנה ושצריך לפעול בדרך של שתלטנות שקטה. בנימה מתנצלת אמרו שגם פאולוס לא אמר או כתב מילה נגד חטאיו של אפולון הרומי.

האפיפיור פיוס השנים עשר עצמו מביע את דעתו על מסמך שיש לו כעין תשובה על השאלה (לאחר תיקונים רבים של המסמך) "האם מותר על פי הוראה של סמכות ממלכתית להרוג ישירות מי שלא פעו כלל? מי שבגלל לקות פיזית או נפשית כל חטאו שהוא נטל על המדינה? תשובתי: לא. מעשה זה נוגד את הצדק הטבעי והאלוהי." זוהי תשובתו וגם נקיטת עמדתו של האפיפיור, אך הוא מתייחס לאירועים בצורה פסיבית ומעלה אותם כמעין דיון תיאורטי, כשביום יום נרצחים מאות אם לא אלפי חולים.

3. **מאבק מאוחד ואקטיבי** – קריאה למאבק, בתנאי שיבוא במרוכז ובמאוחד מכמה גורמים, ולא שכל כומר ילחם לבד.

"אנו חייבים לחולים שלנו שנגן עליהם בכל מאודינו, אחרת יגידו פעם: הייתי בקרב הרוצחים ומשכתי כתפיים, זו האשמה שלא נוכל לעמוד בה". (שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 93)

עוד לפני עליית היטלר לשלטון, היוכוח על זכותם של אנשים מוגבלים לחיות עלה, ובעיקר בלטה גישתה של הכנסייה הפרוטסטנטית.

כך למשל נשתמרו הרצאות של הכומר פרידריך וובר ב-1939 על "סיוע למוגבלים והאתוס האוונגלי"; וובר צפה שהמדינה תכריז באופן חוקי על הריגת מוגבלים והפעלת אותונזיה וקרא למלחמה עיקשת של הכנסייה נגד המדינה. נציגי הממשלה, שהיו נוכחים בהרצאה וביקשו להפסיקה מדי פעם, אך הקהל עמד באופן פעיל לימין הכומר הנואם.

נציגי הגסטאפו מנעו את פרסום ההרצאה ואיימו לאסור את הכומר וובר.

כשהאותונזיה מתרחשת בפועל והידיעות על ההרג מתאשרות, מקבל הממשל הנאצי כל מיני קריאות התנגדות מצד הכנסייה והעם. מנהל המוסד בשטטן-רופ, פונה אל רודולף הס בפנייה נרגשת, אותו המנהל הצטרף מוקדם ומתוך הכרה למפלגה הנאצית וכאן קם ועומד על שלו – מה שמעטים עשו. הוא תיאר את ההתרחשויות, את הופעת האוטובוסים, התנהגות הנהגים, על הפחד שהשתרר.

הוא כותב שהנאציזם סוציאליזם כולו בנוי על טוהר ועל יושר; "האם הדאגה לחלשים אינה יסוד השקפת העולם הנאצית, מה גם כשמדובר באזרח גרמני?"

הוא גם מציין שבין ההרוגים יש לא מעטים שלחמו במלחמת העולם הראשונה, למען המולדת. בתגובה השיב הס: "קיבלנו את הערותייך והעברנו אותן לידי הימלר ראש המשטרה – ממנו תקבל את תשובתך"; התשובה לא רק שלא הגיעה מעולם אלא שבמשרדי המשטרה בשטוטגרד טענו שהכל נעשה כחוק ושהחולים מטופלים כראוי, הכל נעשה לפי הוראותיו של היטלר- הוראות שמי שעובר עליהן נשלח למחנה ריכוז.

"מאז", רשמו אנשי הכמורה, "החלטנו להישאר ולהיאבק על כל חולה לעצמו, במקום להיכנס למאבק עקרוני שבעקבותיו היינו צפויים להיעלם."

ואכן מאז מאבקם של אנשי הכנסייה היה לכל פרט ופרט, למען יחידים בלבד, הם הודיעו למשפחות החולים מה צפוי לבניהם ובנותיהם – אך מעטים התנגדו, ו/או ניסו להבריא את בנם/ביתם למקום אחר, הרוב פשוט קיבלו את הגזירה בצער. השלטונות מנגד מזהירים את

הכנסייה שלא תסית את העם נגדה, ולטרוד את שלוות האוכלוסייה, ולמרות זאת הם ממשיכים להפיץ מפה לאוזן את המתרחש.

הדרך היעילה ביותר היתה התנגדות אקטיבית של ממש, בעת המשלוחים, אז היו הכמרים פונים לנהגים, מתחננים בפניהם, בודקים על כל חולה ומסבירים את מצבו, מעמדו של כומר היה עדיין מעמד של כבוד והשפעה בעיני חלק מהנהגים, שרובם היו פשוטי עם, וכתוצאה מזה נדחו מכל משלוח רבים "לשם בדיקה מחודשת".

הכמרים במקביל גם מחו על דרך הבדיקה המאוד לא מקצועית, שכן לא פעם נשלחו טרנספורטים של חולים ללא בדיקות רפואיות או בדיקות רפואיות בהם מקדישים פחות מדקה לאדם, תשובות השלטונות חדות וקשות, ואף מאיימות.

לא כל החולים היו חולים קשים, או חולי נפש, היו מהם שיכלו להתבטא במכתבים, במוסד גוטהולד-וייסר, נשמרו מכתבים אחדים של חולים, המדברים בעד עצמם. ב-10 בנובמבר 1940 נכתבו שני המכתבים הבאים:

בין קורבנות האותונזיה רב היה מספר הילדים

"הורים יקרים ואחים, אני חיה בפחד מתמיד, כי שוב היו כאן המכוניות הנוראות, אי אפשר שלא להתרגש ולפחד, כי לא עוזר שמישהו מאתנו עובד במרץ בכל מקום – הם באים וסוחבים אותנו לאנה. אני עבדתי בגינה יחד עם עוד שני חברים. באו, ובצעקות לקחו אותם. הם בכו והתחננו ולא עזר כלום. הם נעלמו, אין כבר עניין של השערות. כל זה נכון, מה שמספרים. הממשלה לא רוצה יותר מוסדות, ורוצים לקחת את כולנו למות. עזרו לי!

שלכם פ.."

"אחותי טובה! הפחד והאימה הולכים וגדלים כאן מיום ליום. אתמול שוב היה כאן הרכב האפור – אותן מכוניות שכבר היו כאן לפני שמונה ימים. שוב צעקות וצחוק-לעג. כולנו בכינו. עכשיו אני מבקש שתאספי אותי אליך, כי בשבוע הבא ייקחו גם אותי. בבקשה הצילי אותי. רק אם אוכל לבוא אליך, אהיה בטוח שאחיה. אחרת גם אני איהרג, איך? – איך איני יודע, אבל אני פוחד ורועד מפחד בלילות, ואין איש מוכן לשמוע את בכיי. בבקשה, בואי – שלך..."

(שמעון זקס, "מבצע T.4", עמ' 42)

היו מן החולים שהמתינו בהכנעה לסוף, והיו שהתנגדו ללא סיכוי, משום שתמיד היו האחרים חזקים מהם. רובם ככולם חשו במתרחש, ניסו להסתתר או לברוח, עבדו כמה שאפשר כדי להוכיח את עצמם פרודוקטיביים, והיו שנכנעו מראש, שידעו שנעשה להם עוול איום, אך היו חסרי אונים למול גורלם.

מהתנגדות להפסקת המבצע

נחזור להריגה עצמה, הזכרנו שנשלח מכתב למשפחות שהודיע על מותם. להלן דוגמה למכתב כזה:

"בצער רב אנו נאלצים להודיעכם שאחותכם נפטרה ב-10.10.40 בעקבות הרעלת דם. טיפולנו התרופתי היה ללא הועיל. בכוונה לא הודענו למשפחות, מתוך תקווה להתגבר על המחלה ועל מנת שלא להדאיג ללא צורך. אחותכם מתה ללא ייסורים ובכך שוחררה מסבלה.

מחשש להעברת חיידקים וסכנת הידבקות נאלצנו לשרוף מיד את הגופה. אתם יכולים לקבל את האפר בתוך כד חרס על חשבונכם, בבית הקברות של המוסד. אם לא תגיעו כעבור 14 יום, נדאג לקבור בעצמנו את השרידים. תעודת פטירה רצופה בזה"
 "הייל היטלר! וחתימה (שאי אפשר היה לפענחה)"

מכתבים זהים לאלפים הגיעו לבתים, ובתוכם הרבה טעויות בשם החולה ובציון המחלה. לא פעם מגיעים בטעות מכתבים פעמיים, או מגיע מכתב המודיע על פטירת החולה כשהחולה נמצא בחופשה בבית.

אך איש מן המשפחות לא התערב. לא ידועים מקרים של התקוממות או של הגשת תלונה. האנשים פחדו, שתקו, נכנעו.

ובכל זאת, ברחבי גרמניה התפשטה השמועה. הורים לאנשים חולים שומעים מהורים אחרים שהם לא היחידים, מחברים אחד ועוד אחד ומבינים שבנם לא באמת מת ממחלה או הסתבכות אלא הושמד כחלק ממבצע מתוכנן.

זו הפעם הראשונה שהעם הגרמני קם ומתקומם נגד היטלר ומעשיו, והיטלר מחליט להפסיק את המבצע, ממספר סיבות:

1. **מרירות בציבור הרחב, כתוצאה מכך שנודע מה קורה.**
 2. **סיבות טכניות** – מחסור באמצעי תחבורה ובכוח אדם בשל המלחמה נגד רוסיה מאז ה-22 ביוני 1941.
 3. **אך מעל הכל** – חשוב להבין שעל אף שהשמדת הנכים הגרמנים היתה בסדר העדיפות של היטלר – בראש סדר העדיפויות הזה עמדה השמדת היהודים שנעשתה באותה בתקופה במחנות ההשמדה.
- ואכן חלק גדול מהמתקנים הועברו מזרחה וידוע שלמעלה ממאה אלף מוגבלים הובאו מזרחה והומתו שם ביחד עם היהודים, הצוענים, ושאר אויבי הרייך.

לאחר המלחמה – משפטי נירנברג

ב-29 במאי 1945 – כשלושה שבועות לאחר כניעת הרייך השלישי נרצח בבית החולים קאופבירן הילד האחרון.

במשך למעלה משנה (יולי 1946 – אוגוסט 1947) התנהל בנירנברג משפט נגד ראשי האותונזיה ומבצעיה. המשפט התנהל באפיק צדדי של משפטי הפושעים הנאצים ונוהל על ידי בית המשפט הצבאי האמריקאני. ואלה פסקי הדין בנירנברג מיום 20 באוגוסט 1947:

בעוון פשעי מלחמה, פשע נגד האנושות וחברות בארגון, שהוכרז כארגון פושע על ידי בית ויקטור בראק

(Victor Brack), מזכיר ראשון בלשכתו של היטלר, אוברשטורמפיהרר ב.ס.ו.

(א) נידונים למוות בתליה:

קארל ברנט (Karl Brandt), פרופ' (ד"ר לרפואה) ממונה על שירותי הבריאות ברייך, רופא מלווה את היטלר, גנרל לויטננט ב.ס.ס.
 רודולף ברנט (Rudolf brandt), ד"ר למשפטים, יועץ אישי של הימלר, קצין ב.ס.ס.
 קארל גברהט (Karl Gebhardt), פרופ' (ד"ר לרפואה) רופא אישי במוסד (Hohenlychen) שבו בוצעה ה"אותונזיה". פרופ' גברהט היה רופא ראשי של ה.ס.ס. ורופא פרטי של הימלר, ראש הצלב האדום הגרמני.
 ולדמאר הובן (Waldemar Hoven), ד"ר לרפואה, רופא ראשי במחנה הריכוז בוכנואלד, קצין בכיר ב.ס.ס.
 יואכים מרוגובסקי (Joachim Mrugowsky), ד"ר לרפואה, מנהל המכון להיגיינה של ה.ס.ס. קצין בכיר ב.ס.ס.
 וולפרם זיברס (Wolfram Sievers), מנהל המכון לניצול מדעי-אנושי מן המלחמה, קצין ב.ס.ס. בכיר.

ב) נידונו למאסר עולם:

פריץ פישר (Fritz Fischer), ד"ר לרפואה, סגן מנהל רפואי של המוסד לביצוע האותונזיה, קצין ב.ס.ס. בכיר.

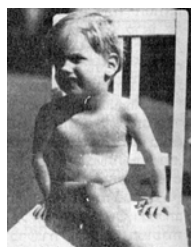
קארל גנצקן (Karl Genzken), ד"ר לרפואה, ראש שירותי בריאות בוואפן ב.ס.ס. (שניהם שוחררו כעבור חמש שנות מאסר).

ג) עוד חמישה מראשי המבצע נידונו למאסר עולם, אך כלל לא הגיעו למאסר ושוחררו מייד מסיבות בריאותיות.

ד) עוד שניים נידונו לעשר שנות מאסר (ושוחררו כעבור שנתיים).

ה) עוד שבעה זוכו לחלוטין וביניהם מאדריכלי הרצח ומבצעיו.
 החלק העיקרי של נאשמי המשפטים חזרו לשירות הציבורי, נעשו ניסיונות להעמיד אחדים מהם למשפטים חוזרים, לפני בתי משפט גרמניים ולא בין-לאומיים, אך כל אלו נכשלו.

סיכום

מקורבנות האותונזיה

במשפטי נירנברג העריכו שבמסגרת מבצע האותונזיה נרצחו בין 200,000-275,000 חולים, חולי נפש, נכים, ואנשים אחרים שהנאצים הגדירו כלא פרודוקטיביים.

האותונזיה, מבצע המתת החד, הוא מבצע שעד היום כמעט ולא נשמעו מחאות בפומבי נגד ביצועו וארגונו, אין כמעט עדויות של אנשים ששרדו את המבצע, וגרמניה עצמה העדיפה להשתיק אותו, לנוכח פשעי המלחמה האחרים שלה.

מכל מקום, אין ספק שהאותונזיה פתחה פתח למחנות השמדה כמו "אושוויץ" ושימשה שדה ניסוי של ממש לפשעי השואה.

לייבנסבורן

רקע כללי

**"אני מאמין שהדם שלנו, הדם הנורדי, הוא הדם הטוב ביותר ביקום.
בעוד מאות אלפי שנים, הדם הנורדי ימשיך להיות הטוב ביותר."
(היינריך הימלר 29 בפברואר 1940)**

באמירה זו של היינריך הימלר תומצתה כל מדיניות הנאצים בנוגע להשבחת הגזע וטיהורו. להיינריך הימלר, ראש ה-SS, (עליו נרחיב בהמשך), היה ראש מלא בתוכניות לקידום החזון הנאצי. עם עליית המפלגה הנאצית לשלטון נחקקו חוקי סטרליזציה שהבטיחו את הפסקת הילודה בקרב מי שחיהם אינם שווים המשך: זונות, חולי נפש, צוענים, נכים ועוד. בהמשך נאסר קיום יחסי מין בין יהודים לנשים גרמניות. אך אלה היו רק חוקי מניעה. בהמשך החל הימלר לעבוד על תוכנית לטיפול הגזע המובחר והאצת גדילתו. לתוכנית הזו קראו לייבנסבורן. חידוש לשון זה מורכב מחיבור המילה – leben – חיים והמונח born – מעיין. כלומר, מעיין החיים. לייבנסבורן – כך כונו בתי הילודות שכונן הרייכספיהרר הימלר, ואשר ניתן להתייחס אליהם כאל "חוות גידול אנושיות". תפקידם הממשי של מוסדות אלו היה באמצעות גברים ונשים, אשר נבחרו בקפידה על פי אמות המידה הגזעיות של הרייך השלישי מעין "על-גזע נורדי", ותפקידם היה לייצר כמה שיותר ילדים שיישאו את הגנים המובחרים של הגזע המובחר.

מקימי ומארגני הלייבנסבורן

גרגור אבנר

נולד בבואריה ב-24 ביוני 1892. הוא היה מפקד בפלוגות ה-SS ובנוסף מנהל הבריאות הראשי של משרד הלייבנסבורן. הוא הצטרף למפלגה הנאצית בשנת 1930 וזמן קצר לאחר מכן הצטרף גם לשורות ה-SS. אבנר נחשב למומחה בנושאים הקשורים לטוהרת הגזע ונעשה מרצה ומומחה לדעות הברירה הגזעית. הוא היה ידידו של הימלר עוד מימי נעוריהם והצליח לתפוס עמדה בכירה במפלגה הנאצית, בתור גנרל ב-SS ובמשרד לשוב וגזע בתוכנית הלייבנסבורן.

גרגור אבנר

בסיום המלחמה גרגור אבנר נלכד בידי בעלות הברית, הוא נשפט בעבור פשעים נגד האנושות, פשעי מלחמה וחברות בארגון פשע. הוא זוכה משני הסעיפים הראשונים והורשע בסעיף השלישי!
הוא מת בשנת 1973 כשהוא בטוח ומשוכנע שתוכנית הלייבנסבורן היא תשועת הדם הגרמני.

מכס סולמן

מנהלם הראשי של מוסדות הלייבנסבורן. הוא נולד בבוואריה ב-1904, והצטרף למפלגה הנאצית ב-1922.

מכס גלה לקולומביה מסיבות מסתוריות עד שנת 1934. כשחזר, ב-1937 הצטרף ל-אס.אס וב-1939 מונה להיות קולונל. במרס אותה השנה, זכה במסדר הדם בגין השתתפותו בהתקוממות מינכן של 1923.

היינריך הימלר (1900-1945)

היינריך הימלר היה ראש ה.ס.א. ומקימו. הוא היה שר הפנים בין השנים 1933-1945 והאיש השני בחשיבותו הרייך.

במלחמת העולם הראשונה היה צוער בגדוד הבווארי ולאחר שהסתיימה המלחמה החל ללמוד באוניברסיטה, שם קיבל דיפלומה בחקלאות. בשנת 1925 מונה למפקד הראשון של ה.ס.א., כאשר ה.ס.א. היתה עדיין יחידה קטנה שהכילה בסך הכל מאתיים חברים.

הימלר גרם לשגשוגה של יחידה מובחרת זו, וכאשר היטלר עלה לשלטון התרבו החברים בה.

הימלר היה נאמן להיטלר בצורה מוגזמת ונכנע לו באופן תמידי, הוא היה מסור לו עד מוות וניסה לחקותו.

הוא היה אחראי על מחנות ההשמדה והקים את יחידת העילית הוואפן ה.ס.א., בכך ניצל את סמכותו כדי לענות ולהשמיד את קורבנות הרייך.

בראשית פעילותו כרייכספיהרר של ה.ס.א. העלה הימלר את העיקרון של הסלקציה הגזעית, שהתבטאה בחוקי נישואין מיוחדים, המבטיחים את זיווגם השיטתי של אנשים בעלי ערך גבוה. הכפייטיות של הימלר באשר ליצירת גזע של "אדם עליון" באמצעות ריבוי טבעי, משתקפת בעידוד שנתן ללידות בלתי חוקיות באמצעות הלייבנסבורן – מעין חוות הרבעה לבני אדם הרשומה על שם המדינה, שבה יכלו בנות צעירות, שנבחרו בגלל תווייהן הנורדיים המושלמים, להזדווג עם אנשי ה.ס.א.

צאצאי הזיווג זכו לטיפול טוב יותר מזה המקובל במוסדות לנשים נשואות. פקודתו של הימלר קבעה כי:

"משימתן העליונה של הנשים ונערות גרמניות תהיה ללדת את ילדיהם של הלוחמים. משימה זו לא תיעשה מתוך קלות ראש אלא מתוך עמדה של רצינות מוסרית עמוקה."

ב-1944 ניסה לעשות הסכם שלום עם הרוסים, אך משנתגלה ניסיון זה על ידי היטלר, הוא הודח מכל תפקידיו.

עם כניעתה של גרמניה ניסה הימלר להימלט בזהות שאולה אך נתפס בידי הבריטים, נאסר והובא לנירנברג למשפט, אך ב-23 במאי לפני

היינריך הימלר

שניתן היה להעמידו למשפט התאבד באמצעות כמוסת רעל שהיתה בפיו.

ביצוע התוכנית – איך עשו את זה?

ייצור הילדים הנבחרים, שהתרחש במעונות הלייבנסבורן, היה מושתת על ארבעה מרכיבים עקרוניים:

1. הילודה טבעית:

בראשית ימיו היה ארגון הלייבנסבורן מטפל בנערות שהיו בהריון או באלו שכורעות ללדת, והן מצאו מחסה במעונות הראשונים שנפתחו.

התהליך היה כלהלן:

האם לעתיד, הנסה מפני זעם האב, גערות הכומר והנידוי החברתי, היתה פונה לארגון הלייבנסבורן.

על מנת להתקבל לפרוייקט, הן נדרשו למלא טפסים, המוכיחים שדם גרמני (לא יהודי, כמובן) זרם במשפחה לפחות בשני דורות קודמים, שבמשפחתן אין עבר של מחלות גנטיות או פגמים מולדים ושהאב הביולוגי עומד בקריטריונים הבאים:

הוא חייב להיות חבר ב.ס.ו., בלונדיני בעל עיניים בהירות ושום זכר ליהדות בביוגרפיה שלו.

האם היתה חייבת לתת את שם האב לבדיקה, מי שסירבה או לא ידעה את שם האב, נדחתה לאלתר.

אחרי שוועדת הקבלה הכריעה לחיוב, הגיעה האם המיועדת לבית הלייבנסבורן, שם טיפל בה צוות אחיות ומיילדות (מקצתן במסגרת שנת השירות שלהן במפלגה).

נשים ותינוקות
תוצרי פרוייקט הלייבנסבורן

אחרי הלידה המשיכה האם לעבוד במקום, עד שהילד נמסר לאימוץ אצל משפחה מובחרת.

חלק מהאמהות התעקשו להשאיר את הילדים אצלן ולגדל אותם, אחרות נטשו את הילד מבלי להסתכל לאחור ועם צ'ק שמן מהמפלגה.

המסמכים שתיעדו את ההולדה היו בגדר סוד מוחלט ונשארו בחדרים מיוחדים, נפרדים מרישומי הכנסייה והמדינה, כך שמלבד ספרי הנאצים לא היה כל תיעוד ללידות הללו.

2. הפריה מכוונת:

ההפריה מהסוג הזה מתוארת בצורה טובה במובאה הבאה:

"כנסו אלף נערות, בודדו אותן במחנה. אלצום להזדווג עם כמאה גרמנים צעירים. עם מאה מחנות כאלו תקבלו, בבת אחת, דור של מאה אלף ילדים טהורי דם".

(ד"ר וילבאוד הנטשל, עיתון תעמולה נאצינול סוציאליסטי, שיצא לאור בברלין)

בשלבים מאוחרים יותר של המלחמה הובאו לבתי הלייבנסבורן חיילי ס.ו. לחופשות קצרות מהחזית, שכללו מסיבות מרובות אלכוהול ובסופן מפגש בן לילה עם נשים אריות מובחרות בתקופת הפרייון שלהם.

חיילי 0.0. אחריים הומרצו לשכב עם נשים במדינות הכיבוש, במיוחד בנורבגיה, שאת נשותיה החשיב הימלר לגזע העליון והטהור ביותר, בגלל הדם הויקינגי שזרם בעורקיהן. הימלר עודד את חצי מיליון החיילים שהוצבו בנורבגיה להתחתן עם הנשים המקומיות, שבניגוד לנשים הגרמניות לא נדרשו למלא שום טופס קבלה.

כפי שראינו כבר, ייחסו הוגי הדעות הנאציים של תורת הגזע ערך הולדתי רב לנשים הנורדיות, ולפיכך נפתח בקרב החיילים, אשר כבשו באפריל 1940 את דנמרק ואת נורבגיה, מסע תעמולה בלתי ייאמן בשם הפריה ורבייה. החיילים הגרמנים הונחו לפי העיקרון של "כיבוש באמצעות העריסה", כלומר על ידי הבאת צאצאים מנשות הארץ הנכבשת. אנשי הצבא נצטוו אפוא לקיים קשרים ידודתיים עם התושבים, ובעיקר עם הנשים המקומיות.

תוצאותיה של פעילות מלאת אחווה זו ניכרו חיש מהר לעין. ראייה לכך מהווה מכתב אישי זה, ששוגר להימלר על ידי מפקד אס.אס. בנורבגיה:

"עד תום השנה ובעיקר לקראת האביב יש לצפות כאן, ללידות רבות של תינוקות, אשר אבותיהם הם אנשי הוורמאכט ה-0.0. או המשטרה."

הנה כמה נתונים: "אאלבורג, שבדנמרק, מונה ארבעים ושמונה אלף תושבים. הכוחות – אנשי חיל האוויר מונים ארבעת אלפים איש. כאן הוכרזו כבר שמונה מאות לידות צפויות. באשר לנורבגיה, השיעור לא ייפול מזה של העיר הדנית. יש לנצור את הדם הטהור שמופק בארצות אלו על ידי האמצעים הבאים:

1. יש להקים בתי יולדות.

2. יש להקים לשכות טיפול שתיקחנה אחריות על הילדים הלא חוקיים".

ילדי לייבנסבורן ואמהותיהן בשעת טיול

מאות ואלפים של נערות נורבגיות אכן באו למצוא מפלט או ללדת במעונות בגרמניה, ורובן וויתרו על תינוקן לאחר הלידה.

אם כן, תוצאותיו של המסע לייצור נורדיים קטנים ברחבי אירופה, היו מעל ומעבר לציפיותיהם של "מומחי הגזעים האופטימיים ביותר".

3. הפריה מלאכותית:

בנקודה זו עולה על הבימה דמות של נבל, אשר שיחק תפקיד חשוב מאוד בתוכנית הריבוי של הגזע הגרמני. מדובר ב**ד"ר קונטי**, שר הבריאות של הרייך השלישי, אשר התאבד מעט לאחר נפילת המשטר הנאצי.

בתוקף היותו תיאורטיקן רב חשיבות בתחום הגזע היה, אם ניתן לומר, המומחה "להגברת פוריותן של הנשים".

הוא הציע בין היתר, כבר לאחר תחילת המלחמה, לא פחות ולא יותר מאשר משרדי שדכנות המנוהלים על ידי המפלגה, וזאת במטרה ללחום ב "מספר הילדים הנמוך של המשפחות הגרמניות" וכדי לשלול מהפרטים את הזכות לבחור בעצמם את בן זוגם.

בחירה עצמית זו, טען קונטי, אינה מונעת על ידי שאיפה כלשהי לפוריות:

"בעתיד תהיינה לנו מושבות ושטחים מרוחקים דלים בנשים, ואשר בהם יקשה על הגבר למצוא לעצמו רעיה נאותה. ואולם בעקרון אין צורך שהאבדות, שאנו אמורים לסבול בשל המלחמה, תשפענה במשהו על צאצאינו, משום שהכל תלוי למעשה, בניצול יסודי יותר של פוריות האישה".

בהרהורו באפשרויות העומדות לפני נשים בעלות ערך, אשר נותרו רווקות, לזכות בילדים, מגלה קונטי, כי יכולה להיות "דרך מוכרת ומכובדת על ידי העם והמדינה" לפתור את הבעיה. או אז הוגה קונטי, כפי שעשו זאת גדולי המחשבה הגרמנית לפניו, שיטות שונות, אולם הרופא מבכר על כל ההשערות הללו תגלית רפואית אחת שנועדה לדבריו, לשנות כליל את נתוני היסוד של הבעיה. תגלית זו אשר האמריקנים והסובייטים מיישמים אותה מזה זמן מה, היא ההזרעה המלאכותית, והיא יושמה כבר על בעלי חיים באותה תקופה.

דעתו של שר הבריאות בנידון היתה כדלקמן:

"תהליך ההפריה יושתת אפוא על דבר מוכני, משולל נשמה. התהליך לא יהיה מלאכותי יותר מהמצב הנוכחי השולל מנשים בריאות ומלאות כוח את האפשרות לממש את נטייתן להיות אמהות, ומאלצן להיוותר חשוכות ילדים".

צוות אחיות בבית לייבנסבורן

לצער הרב של קונטי ושל עוד כמה אנשי משטר, שתמכו ביצור מזורז של גרמנים נורדיים על ידי הזרעה מלאכותית, הימלר עצמו התנגד לשיטה הזו ולכן מנע את ביצועה.

הנימוק להתנגדותו מובא במכתב שכתב לד"ר קונטי במארס 1943:

"אני מוצא כי שיטה זו (ההפריה המלאכותית), מסוכנת ליישום ולמכלול ההולדה וההעברה של המטען הגנטי. אישית לו קניתי חיית בית כלשהי, הייתי דורש כזו שהובאה לעולם באורח טבעי. כן הדבר גם לגבי פרייתן של המין האנושי".

הסתייגותו של הימלר היא זו שמנעה את התפתחות התהליך, לכן נגזז תהליך זה בארכיוני הרייך השלישי.

תנאי הקבלה לתוכנית

המאפיין הבסיסי של שירותי הגזע והאכלוס, היה טוהר הגזע ואיכותם הביולוגית של הגברים, הנשים והילדים, שנקראו לקחת חלק במסדר המתהווה, אשר נועד לשרת את גרמניה החדשה.

השקפת העולם של משרדי הגזע והאכלוס היא זו שהניעה אותם לברור את הטובים ביותר, המוכשרים ביותר והטהורים ביותר מבחינה גזעית.

לכן, מצוידים באמונתם, החלו לשכות הגזע והאכלוס לברור את אותם אלפי מועמדים שרצו להעניק ילד לפיהרר.

מיוני הגברים:

בכדי להיות חלק מן התוכנית חייב הגבר הגרמני להיות בראש ובראשונה חבר ב-0.0. או במשטרה הגרמנית.

בחודשיה הראשונים של שנת 1933 נבחרים גברים בקפידה רבה על ידי "מומחי הגזעים". רק למועמד הניחן "במבנה גוף אידיאלי, במראה גופני חיצוני מושלם ובהילוך הרמוני", ניתנת הזכות בשלב הראשון להתקבל לשורות ה-0.0. תנאי הקבלה הנוקשים – ארבע שנים לטוראים, שתיים עשרה שנים לסמלים, עשרים וחמש שנים לקצינים – לא הרתיעו את המתנדבים.

המועמדים סוננו לא רק על פי מראם החיצוני ומוצאם, אלא גם על פי תכונותיהם ולכן סוננו אלפי נורדיים בעייתיים: שתיינים, מובטלים כרוניים, הומוסקסואלים, ובעיקר אריים ממוצא מפוקפק.

ראשי לשכות הגזע דורשים לקבל את תמונותיהם של כל המועמדים, על מנת לוודא ממקור ראשון כי פניהם אינן מעידות על תערובת גזעים כלשהי.

תווי פנים סלאביים, עצמות לחיים גבוהות של טיפוס "מזרחי", ארובת עין "מונגולית", שיער שחור ומתולתל, שוקיים קצרים מדי לגוף, גוף ארוך מדי ביחס לזרועות, צורה יהודית של אינטלקטואל ממושקף.

כל אלה ועוד היו רשימת מומים שגרמו לפסילתו של המועמד להיות אביר הפיהרר. אביר הפיהרר מוצאו של האדם, כך החליט היינריך הימלר, לא יהיה עוד הקוף, כי אם ה-0.0. יהיה לו מנהיג: הפיהרר; ארץ: הרייך; ודת: הגזע. אדם זה יהיה גבה קומה, בלונדי, כחול עיניים וספורטיבי וחייב יהיה להצדיק את סיסמת המסדר: "כבודי הוא הנאמנות".

טרם השבעתו חייב הוא להשיב על השאלה הבאה:

"מדוע מאמין אתה בגרמניה ובפיהרר?"

"אני מאמין בגרמניה משום שאני מאמין באלוהים שברא את גרמניה בעולם, וששלח לנו את הפיהרר לעמוד בראשה".

השבועה עצמה היתה מנוסחת כלהלן:

"לך, אדולף היטלר, נשבע אני שבועת אמונים ואומץ, נשבע אני בפניך ובפני המפקדים שמינית לציית עד מוות. שאלוהים יהא עדי".

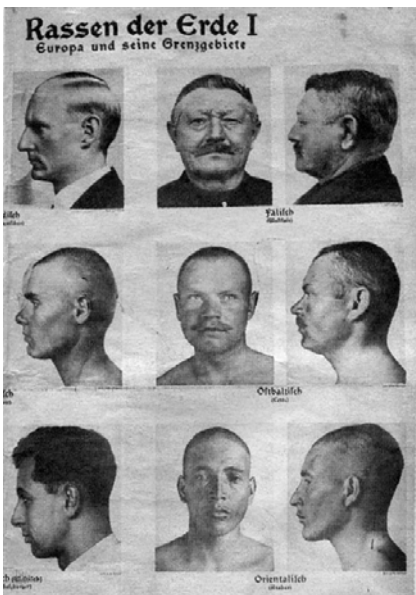
ראינו אם כן כי חברות ב-0.0. מבטיחה את השתתפותם של הזכרים שמעוניינים בתוכנית, אך מה יבטיח את מקומן של הנשים?

הנשים מוינו לפי שלוש רמות:

1. תואמות לחלוטין את אמות המידה;
2. תואמות חלקית;
3. לא תואמות כלל.

אזי מציפים את משרדי הגזע ואכלוס סדרות חדשות של צילומים. לאחר תמונות הגברים, באות תמונות הנשים. עלמות אלו מחויבות להביא ללשכת הגזע צילום, אם אפשר בבגד ים. את תצלומי האישה בודקים מבעד לזכוכית מגדלת ומקטלגים אותן לפי אמות מידה הבאות:

* גובה המועמדת בישיבה.

- * צורת הגולגולת, הפנים, המצח וכו'.
- * צבע העיניים, מיקומו, המרווח בניהם וכו'.
- * מיקומו, רוחבו ועיצובו של האף.
- * אורך הזרועות, הרגליים והגוף.
- * מערכת השערות (צבע, איכות, מיקום).
- * גוון העור.
- * העורף, עצמות הלחיים, השפתיים, הסנטר, העפעפיים.
- * האגן.

לאחר הבדיקה הדקדקנית הן של הנשים והן של הגברים הימלר בעצמו עורך את הבדיקה הסופית, בה מתאימים בין בני הזוג.

4. חטיפות ילדים:

יסוד נוסף, שאינו עוסק בייצור ילדים מובחרים, אלא באיסופם של ילדים בעלי נתונים גזעיים טובים, הוא החטיפות מארצות הכיבוש במזרח. היכן ועל ידי מי אותרו, ולאחר מכן נחטפו? כמו בדרך כלל כשמדובר במנגנון הנאצי, תשובה אינה יכולה להינתן במדויק. כל חבר ב-0.0.0, במשטרה החשאית והגלויה כאחד, בסגל הרפואי של לשכת הגזע ובארגונים אחרים אמור היה לפעול למען המטרה הקדושה. ארגונים אלו, תפקידם היה לחטוף בברוטליות ילדים שמבחינת קריטריונים גזעיים התאימו לתוכנית הלייבנסבורן (שיער בלונדיני, עיניים כחולות וכו').

בארצות הכיבוש כגון נורבגיה ודנמרק, שבהם השיער הבהיר והעיניים הכחולות שכיחים בהרבה יותר מאשר בגרמניה, היה אפוא המבחר רב ומגוון. כל שנותר למומחים לעשות הוא לאתר "עצמות לחיים בולטות, אוזניים מזדקרות, או שפתיים עבות מדי".

הצייד אחרי הגרמנים הקטנים לעתיד התנהל במספר כיוונים:

1. מעונות ילדים. 5. ילדים עזובים.
2. משפחות פולניות אומנות או אמהות לא נשואות. 6. ילדים של הורים שהושמדו או
3. ילדים בעלי אפטרופוסים פולנים. הוגלו.
4. ילדים שנולדו מנשואי תערובת (פולנים-גרמנים).

תהליך החטיפה היה נעשה בדרך הבאה:

השלב הראשון, שכמעט לא השתנה אף פעם היה פנייה אל הילד ברחוב. לילד מורעב היו מציעים ריקקים, סוכריות ושוקולד ובתמורה סיפק הילד אינפורמציה על הוריו, כתובתו, צבע שיערם של אחיו ואחיותיו וכו' וכו'. את הרשימות המדויקות היו מוסרים עוד באותו ערב לצוותי החטיפה.

שלב הבא של התהליך היה החטיפה עצמה. הילד נחטף, על פי רוב באישון לילה, מידי הוריו שלא היו זוכים עוד לראות את ילדם.

לאחר בדיקה אנתרופולוגית מדוקדקת היה הילד הכשיר מועבר למרכזי קליטה של ארגון הלייבנסבורן ושם עבר תהליך שנקרא "גרמניזציה", כלומר השרשת חינוך נאצי ומנהגים גרמניים נאציים לילד.

הילדים שאינם כשירים מבחינה גזעית היו נעלמים מבלי להותיר עקבות. רק מאוחר יותר התברר כי הם נשלחו למחנות השמדה. אחרים בני מזל, הושבו ללא הסברים להוריהם.

המיון הגזעי של הילדים וההחלטות בנוגע לגזר דינם, היו תלויות במצב רוחו הטוב או הרע של הרופא הבוחן או כל זוטרי ב.ס.ס.

במרכזי הלייבנסבורן השתמשו בכל האמצעים הדרושים בכדי לגרום לילדים להדחיק ולשכוח את הוריהם הביולוגיים. היה מופעל על הילד לחץ פסיכולוגי, שנועד להשכיח ממנו את הוריו ואף להשניא אותם עליו. התפקיד הוטל על אחיות ה.ס.ס. שהסבירו לו כי הוריו מתו במוות מפוקפק. למשל, האם מתה משחפת, אלכוהוליות ומחלות מבישות אחרות. האב מת מסרטן, אלכוהוליות, או שמצא מותו בידי "פושע פולני".

המטרה היתה לנטוע בילד תסביך נחיתות בשל שורשיו והכרת תודה כלפי הגרמנים שהצילו אותו מסביבתו המשפחתית.

ילדים שסירבו לחינוך הנאצי לעיתים קרובות הוכו, רובם בסופו של דבר הועברו למחנות ריכוז (בעיקר למחנה קליש שבפולין) ושם כמובן הושמדו.

ילדים שעברו את תהליך ה"גרמניזציה" בהצלחה אומצו על ידי משפחות של חיילי ה.ס.ס.

בשנת 1942, כתגובה להתנקשות בפראג של מפקד ה.ס.ס. היידריך, יחידת ה.ס.ס. השמידה את כל אוכלוסיית הגברים בכפר קטן הנקרא לודיצ'ה. במהלך המבצע הזה מצאו כמה חברי ה.ס.ס. ילדים נבחרים שמתאימים לגזע הארי. תשעים ואחד מהם נחשבו טובים מספיק בכדי לעבור את תהליך ה"גרמניזציה" ולכן נשלחו לגרמניה. אחרים נשלחו למחנות ילדים (ליצמונסטי ודזורזנזה) ולאחר מכן הושמדו.

ילדים פולנים שנחטפו בכדי לעבור את תהליך ה"גרמניזציה"

כמעט בלתי אפשרי לדעת כמה ילדים נחטפו על ידי הגרמנים בארצות המזרח הכבושות.

מעריכים כי בערך מאתיים וחמישים אלף ילדים נחטפו ונשלחו בכפייה לגרמניה.

כמו כן ידוע, כי מתוך רבבות הילדים שנחטפו, אלפים מהם לא עמדו בקריטריונים הנאצים ולא היו טובים מספיק לעבור את תהליך ה"גרמניזציה" ופשוט נשלחו להשמדה.

מימון פרוייקט הלייבנסבורן

בימיה הראשונים מומנה מדיניות הלייבנסבורן בעזרתם הנדיבה של חוגי הכספים בגרמניה. בנקאים, תעשיינים, ואנשי אצולה תרמו ביד נדיבה בכדי לכונן עידן חדש של עליונות גרמנית.

כמו כן, בדומה לכל שאר הארגונים הנאציים – ואולי אף יותר, בשל התפקיד שנועד לה בחיזוק הגזע וברבייתו – ניזונה חברת הלייבנסבורן בעיקר ממימון נכסים שנגזלו מהיהודים.

היהודים, אשר רכושם משמש למימון הגידול הארי של היינריך הימלר, מגורשים ללא סינונים ממרפאותיהם ומבתי החיילים שלהם.

רופאים, פסיקאים, מרצים לרפואה, מנהלנים, אחיות, נשלחו אף למחנות ריכוז.

ככל שהתארכו רשימות היהודים העצורים, כן התארגנו רשימות הנכסים ש"הופקדו" בידי ארגון לייבנסבורן.

יתר אויביה של גרמניה – הכנסיות ואי אלו "זרים" עשירים, נושאים אף בתוצאותיו של מבצע היניקה הגדול. אך גורלם שונה לחלוטין מזה של היהודים.

הנאצים מחרימים את נכסיהם של מוסדות הדת, אולם מבלי לכלוא את הכמרים והנזירות במחנות, אלא אם כן "גילו עוינות" למשטר.

ב-1940 חתם היטלר עצמו על צו, המורה "להעביר סכום כסף נכבד לידי ארגון לייבנסבורן". סכום זה הגיע מחשבונות של יהודים, שנתפסו בבנקים שונים.

כמו כן, ארכיוני הנאצים מעידים על משלוחי מסוגים רבים: בגדים, מצרכי מזון, ציוד מכל המינים (מיטות, שולחנות, כיסאות, ארונות וכו'). שנשלחו אל בתי הלבנסבורן. משלוחים אלו שוגרו מאזורים כגון: פוזנן, קרקוב, ביאליסטוק, לודז', וורשה, כולם מרכזים יהודיים מובהקים. באחד מתיקי ארגון הלייבנסבורן אפשר לקרוא כלהלן: "הבוקר הגיע משלוח גדול של כלי לבן וציוד מקרקוב". דוגמה אחרת: "ללייבנסבורן מינכן הגיע משלוח בגדי ילדים מפוזנן".

תעמולה – שטיפת המוח הגרמני

תוכנית הלייבנסבורן, שנהגתה על מנת לשפר ולהרבות את הגזע הארי הנעלה בכדי להכשירו להנהגת העולם, היתה צריכה גיבוי של דעת קהל ושל עם התומך בתוכנית ומוכן לשתף פעולה, שאם לא כן, מי ייצר את תינוקות-העל?

ובכן, כדי שפס הייצור יעבוד במלוא הקיטור, על הצמרת הנאצית לייחצן את תוכנית ההולדה המבוקרת בצורה הטובה ביותר. הלשכה העליונה לגזע ואיכלוס לקחה על עצמה את הפצת הכרזות, הסיסמאות, החוברות, ההרצאות, הספרים ועוד...

חוקי נירנברג, גם הם היו חלק מהרגלת העם לעליונות גזעם. החוקים קובעים כי רק גרמני טהור רשאי להיות אזרח במדינה, וכי יש לעשות הפרדה בין הארים לבין שאר הגזעים החיים במדינה ובעולם.

התעמולה, למרות שנחתה על קרקע פורייה ביותר של עם הרוצה בשליטה באירופה ומאמין בעליונותם, היתה צריכה להתגבר על כמה מכשולים שהיו טבועים בגרמנים. הבעיה הבסיסית ביותר היתה בעיה של מסורת. המסורת הגרמנית, גם הדתית וגם החברתית, דרשה הבאת ילדים במסגרת הנישואים בלבד, ומכיוון ובמלחמת העולם הראשונה נהרגו מיליוני גברים גרמניים, ייתכן כי לא לכל אישה יהיה גבר להתחתן איתו והן לא תוכלנה להביא ילדים לעולם, משום שאישה שהרתה מחוץ לנישואים היתה נחשבת כיוצאת דופן, כחריגה.

ככדי להתגבר על בעיה זו, הותירו ועודדו לידות מחוץ לנישואים. נטבע מושג חדש: "נישואים ביולוגיים" – יחסי מין מחוץ לנישואים נחשבים מעתה אציליים וערכם כערכו של טקס הנישואין המסורתי.

לכל חייל, לפני שנשלח לחזית, הביאו מספר נשים בתקופת פיריון, כמובן בהסכמתן המלאה, במטרה שיוכל להשאיר אחריו יורש גזעי, במקרה שייפול בקרב.

במכתבו של הימלר לאנשי האס.אס, הוא אומר: "כל מלחמה הינה הקזת דם. ריבוי של ניצחונות משמע אובדן כוח ודם. מותם ההכרחי של הטובים ביותר אינו הרע ביותר. גרוע מכך הינו העדרם של ילדים שלא עשו החיים לפני המלחמה ושלא יעשו המתים אחריה". (ילדי האס.אס, עמוד 29-8)

בתנועות הנוער עודדו את הבנים ואת הבנות לקיים יחסי מין. נערות בגילאי 16 ואפילו 14 נפגעו ללא תקנה, גופנית ונפשית לשם "שירות הפיהרר". אך לא כולן נפגעו. רוב הצעירות שנכנסו להריון ראו בכך כבוד, הן עשו זאת ברצון ובגאווה, מוכנות לשרת את הרייך בהעצמת הגזע הארי.

מנהל בית ספר תיכון גרמני באלזאס נאם לתלמידותיו: "כבר מעתה חייבות אתן להיות חדורות בהכרח היותכן גרמניות כל דבר, ובכך שחובתה הראשונה במעלה של האישה הגרמנית הינה לתת לפיהרר הרבה ילדים ככל שתוכל, אחד לשנה אם יורה על כך. לשם כך אין כל צורך, כפי שטוענים זאת בקרב העמים המנוונים, להיות נשואים. אי לכך אל תדחו את חיזוריהם של הנערים וקיימו עימם, כבר מעכשיו, יחסים אינטימיים תכופים ככל האפשר. זוהי חובתכם המוחלטת."

באופן אירוני, הקידמה עמדה בדרכה של תוכנית הלייבנסבורן, שהיתה חדשנית בעיקרה. הטכנולוגיה אפשרה מניעת והפסקת הריונות בלתי רצויים להורים. לעומת זאת, הרייך כמה לילדים הללו, ופתח מלחמת חורמה נגד השימוש באמצעים אלו: נסגרו מרפאות להפלות, הוטלו

קנסות כבדים על כל הפלה, נאסרה מכירה ואפילו פרסום של אמצעי מניעה ונשות העם שוכנעו כי הפלה היא דבר רע, לא טבעי ומזיק – הן לגוף והן לנפש.

מעמד האישה תפס גם הוא תאוצה בתקופה ההיא. ברחבי העולם לחמו הנשים על זכויותיהן להצביע בבחירות ולצאת לעבודה. המצב היה דומה אף בגרמניה. נשים החלו ללמוד, לעבוד ולהשתלב בחיי החברה והכלכלה. מסע התעמולה היה צריך, אם כן, למגר דרך חשיבה מתקדמת זו, כדי שתפקיד האמהות לא יידחק לשוליים. היה צריך להחזיר עטרה ליושנה, להחזיר את היוקרה לתפקיד אצילי זה.

שינוי תדמית האישה החל עוד בחידוש תוכנית הלימודים בבתי הספר. הוכנסו שיעורי מלאכת בית, כגון תפירה, בישול, ניקיון וגידול וחינוך הילדים.

השלב הבא היה המאבק נגד האישה המשוחררת. חובה היה לסלקה מהחיים הציבוריים, ולאצלה לשוב הביתה בהתאם "לעקרונ הנושן של שלושת ה-k: kuche, kinder, kirche (מטבח, ילדים וכנסיה)".

(ילדי האס.אס, עמוד 24)

גבלס, שר התעמולה, אמר: "האישה חייבת להיות יפה ולעשות ילדים. רעיון זה אינו כה גס וכה מיושן כפי שהוא עשוי להישמע. נקבת הציפור מתייפה לכבוד זכרה ודוגרת על הביצים למענו. הרחקת הנשים מהחיים הציבוריים נועדה אך ורק להשיב לאישה את תפארתה."

היו טקסים מפוארים להענקת פרסים לאמהות לילדים מרובים. צלב ארד הוענק על הולדת 4-6 ילדים, צלב כסף על הולדת 6-8 ילדים ובצלב הזהב זכתה אם ל-8 ילדים ויותר. האם זכתה, למעשה, בכבוד כחייל הנלחם בחזית למען שחרור מולדתו.

התעמולה הפנתה את מאבק הנשים על זכויות החירות אל מאבק בזכויות ההולדה, והנשים נענו להפניה זו. הן קיבלו עליהן את תפקידן החדש באהבה ובהבנה שזהו התפקיד שהרייך זקוק לו ביותר. הן ניסו בכל מאוזן להידמות לאידיאל הנשי – להיות יפות ולהוליד ילדים.

זוגות נשואים שלא נהגו לפי התוכנית האידיאלית היוו גם הם בעיה לרייך. דוגמה לכך היא, מצד אחד, זוגות לא אריים טהורים, או פגומים מבחינה כל שהיא, שמולידים ילדים. אלה היוו איום להשבחת הגזע המתוכננת. הדרך למניעת הולדה של גורמים בלתי מועילים, היא עיקור. כפי שהוזכר בחלק "האותונזיה", נקבע חוק כי על כל הפגומים להיעקר, בכדי שלא יביאו צאצאים הנושאים גנים פגומים.

מילדות ותינוקות גרמנים בבית הלבנסבורן בוורניגרודה

מצד שני, ישנם זוגות אריים טהורים שלא הולידו ילדים, אם מרצון ואם מחוסר יכולת. התעמולה מיגרה גם תופעה זו, בשכנעה את המובחרים להולדה, שתפקידם הנעלה ביותר הוא הבאת כמה שיותר ילדים לרייך ולפיהרר. זוגות שהיו עקרים חויבו בגירושים, על-ידי חוק הגירושים, שקבע, כי סירוב להולדת ילדים או חוסר יכולת לעשות כן, הוא עילה מספקת לגירושים, ברצון או בכוח.

המדינה לא שכחה גם את ההיבט הכלכלי. היא העניקה קצבאות וכספים למשפחות מרובות ילדים ואף סיפקה להן עוזרות בית, שמוצאן ממדינות המזרח הנכבשות במלחמה, בכדי להקל על העבודות הפיזיות בבית.

שינוי המסורת, הערכים, הנורמות ודרך החשיבה המקובלת היה הכרחי בכדי להוציא את תוכנית הלייבנסבורן אל הפועל בצורה המספקת ביותר. אכן, מסע התעמולה ידוע בכוח השפעתו הרבה על ההמונים, שנסחפים אחרי מה שמנהיגם הדגול אומר להם, גם אם זה נוגד את כל מה שהאמינו בו עד עתה...

דעת הקהל לתוכנית הלייבנסבורן

באזורים רבים בגרמניה שבהם הוקמו בתי היולדות הגדירו את בתי הלייבנסבורן "כגוף זר שהוקם בתוך היישוב". הדיירות שהיו מנותקות כליל מהאוכלוסייה, הגיעו תמיד חודשים רבים לפני מועד הלידה ובילו זמן בטיולים בחיק הטבע, בטלנות זעזעה את הכפריים. צביונם המסתורי של בתי היולדות החדשים, שנבנו או שנפתחו בחיק הטבע, הרחק ממבטים פולשניים, גירה את סקרנות הבריות.

לעיניהם של נוצרים אדוקים ואיכרי גרמניה לא היה דבר מזעזע יותר מעצם העיקרון שעליו מושתת מוסד הלייבנסבורן, השולל מלכתחילה את כל עקרונות הכנסייה, לרבות מוסד הנשואים וההטבלה.

ואולם יותר מכל היתה זו דווקא הסודיות שאפפה את הארגון אשר הדאיגה בייחוד בתחילה, את דעת הקהל. גם אנשי ה-O.S. לא הבינו היטב את הדרך, שבה יושמו רעיונות הפיהרר. עד כדי כך הגיעו הדברים שד"ר אבנר כתב לאחד מעמיתיו:

"מפקדים רבים של ה-O.S. עזבו מכבר את ארגון הלייבנסבורן. דעת הקהל חושבת, כי ארגוננו אפל וחשאי מדי".

העם לא הבין מדוע ילדים לא חוקיים שנולדו בחסות דגל ה-O.S., שהתנוסס בכניסה לכל בית יולדות של הארגון, הפכו בעיני החוק לילדים "טבעיים", שעה שאל, שבאו לאוויר העולם בבתי ילדים "רגילים", נשארו לא חוקיים. העם לא השלים בנקל עם התווית של "מוסד צדקה", אשר הוצמדה לתוכנית זו.

אנשים החלו מרננים כי מדובר, לאמיתו של דבר, בגוף סודי ביותר של ארגון ה-O.S., אשר הימלר כוננו מתוך כוונה לייצר ילדים בלונדים כחולי עיניים הודות לזיווג גברים ונשים נורדיים. חיש מהר "הכיר כל אדם מישהו ששמע על בחורה שהסכימה להעניק ילד לפיהרר הודות להסדר עם הלייבנסבורן".

גברים צעירים שהובאו לחוות הגידול הללו כונו בפי הבריות "פרי הרבעה" של ה-O.S. אולם ההגדרות הנבזיות ביותר נשמעו כלפי הנערות. נאמר כי הנערות מסרבות לקבל כל סעד רפואי העשוי להקל על צירי הלידה, משום רצונן לנעוץ את מבטן ללא הרף בתמונת הפיהרר.

לאחר תבוסת הנאצים דעת הקהל היתה חריפה ומוכיחה עוד יותר. אמהות הלייבנסבורן – פרותיה הקדושות של התקופה הנאצית – הפכו לאחר הפסד גרמניה במלחמה לנערות המבוקרות ביותר במדינה.

היום, כששואלים אותן, מודות הן כי אין הן מבינות מדוע ממשיכים לראות פשע חמור מאין כמותו בעובדה, כי הביאו ילד לעולם "בבית יולדות שאינו שונה מאחרים". השאלה: "האם דובר בחוות גידול אנושיות?" מעוררת את חמתן ומעליבה אותן. והן משיבות בנוסח אחיד: "הייתי מאורסת... הוא נהרג ברוסיה... עמדנו להתחתן..."

יולדת ותינוקה בבית

אם כך, ניתן להבין כי למרות התעמולה הנרחבת שננקטה, דעת הקהל הגרמנית לא היתה כולה נוחה עם ייצור התינוקות. המסורת המקובלת בקשר לנישואים והורות התגברה על רצון הפיהרר והנאציזם להעצמת הגזע. אלו שהשתתפו במבצע זכו לכינוי גנאי ולמעמד של פרוצים ואף נודו חברתית. אולם, עצם כך שהיו משתפי פעולה מראה לנו כי התוכנית הצליחה לחדור למוחות אזרחי הרייך השלישי ולהתממש.

סיום המלחמה, סיום תוכנית הלייבנסבורן

מאז נחיתת בעלות הברית ביוני 1944, היו ילדי הלייבנסבורן מכל רחבי אירופה מפונים בבהלה מוחלטת לעבר בוואריה. התקדמות הצבא האדום במזרח שמה אף היא קץ לחלומו של הימלר לאכלס את אירופה בגברים ונשים "בעלי דם ארי טהור ואיכות גזעית גבוהה".

הרופאים, האחיות, הנשים ההרות והילדים מוטענים בבהילות על משאיות ה.ס.ו. או על רכבות מיוחדות לשטונהרונג בבוואריה. במשך חודש בחורף 1944-1945 הופך מעון השטונהרונג המנוהל על ידי ד"ר אבנר למקלטם האחרון של ילדי העל גזע.

אחרי הפצתה השיטתית של העיר מינכן על ידי חיל האוויר של בנות הברית, התמקם בשטונהרונג גם המטה העליון של ארגון הלייבנסבורן במלואו.

אולם, הריך השלישי מתמוטט הן במזרח והן במערב, ולכן תוך כדי הכנת מנוסתם פועלים אבנר וסולמן בסיוע הפקידים והאחיות בהשמדת כל עקבותיהם של יתומי ה.ס.ו.

באביב של שנת 1945 היה המעון נתון באנרכיה מוחלטת. יותר משלוש מאות פעוטות, אימהות הכורעות ללדת, עשרות אחיות ומספר של קצינים וחייילים מן ה.ס.ו. התחלקו בצריפים. המפלות בשדה הקרב רק הגבירו את עצבנותם והחום במעון נעשה בלתי נסבל.

מספר הנשים גדל ללא הרף ומריבות עזות מתקלחות על עריסה, על כורסה ליד החלון.

אנשי הלייבנסבורן היו אדישים לאנדרלמוסיה ולאנרכיה וכמובן לא חשבו על הארגון ועל הילדים, אלא רק על דבר אחד: להציל את עורם. מנוסתם הבהולה של אנשי הלייבנסבורן התרחשה בשלהי אפריל 45.

גנרל ה.ס.ו. אבנר היה אפוא היחיד מארגון הלייבנסבורן אשר נפל בידי האויב.

סולמן ואחרים נמצאו רק שבועות מספר לאחר מכן. הם שבו לחיות בשלווה עם רעיותיהם בתקווה כי איש לא יזכרם.

משפטם של אנשי הלייבנסבורן

ב-10 באוקטובר 1947 נפתח בנירנברג משפטם של "לשכת הגזע והאכלוס" ושל ארגון הלייבנסבורן. משפט זה, אשר הופיע כ"פרשה מספר 8", הסתיים רק במארכ 1948.

על ספסל הנאשמים נמנו מכס סולמן, גרגור אבנר, גונתר תיש ואינגה ויירמץ. בלט בהיעדרו מנהיגם היינריך הימלר, אשר שלח יד בנפשו ב-23 במאי 1945.

במשפט נאמר:

"נראה לנו ברור כי אגודת לייבנסבורן, אשר התקיימה כבר זמן רב לפני המלחמה היתה מוסד של עזרה הדדית ובמקרה בית יולדות. החל ממש מראשית דרכה טיפלה האגודה באמהות, נשואות או רווקות, ובילדים חוקיים או לא חוקיים".

לא עלה בידי התביעה להוכיח בוודאות את השתתפות הלייבנסבורן בתוכנית החטיפות שהוציאו לפועל הנאצים.

משפטי הרופאים - 1947

אף שהראיות הוכיחו בעליל, כי אלפים ורבות של ילדים נחטפו על ידי ארגונים אחרים והובאו לגרמניה, הוכח, כי רק אחוז קטן הועבר לאגודת לייבנסבורן.

מתוך אלה טיפל הלייבנסבורן רק במקרים בודדים של ילדים, אשר הוריהם היו בחיים. אגודת הלייבנסבורן לא בררה ולא בדקה את הילדים הזרים. אי לכך, הנאשמים סולמן, אבנר ותש הוכרו אשמים אך ורק בהשתייכות לארגון ה.ס.ו., אשר בית הדין הגבוה הכריז על היותו ארגון פשע. שום סעיף אשמה לא הוחל עליהם. לגבי גזר דינו של גרגור אבנר ניתן לקרוא בראש הפרק "אנשי הלייבנסבורן".

גורלם של ילדי הלייבנסבורן

ילדי הלייבנסבורן סבלו קשות לאחר המלחמה, בטווח הקצר ובטווח הארוך. כפי שתיארנו, גורלם היה קשה מבחינת תנאים בסיסיים של מגורים ומטפלים. כבר ב-1946 נעשו ילדי המעונות ל"יתומי הבושה" נטושים, מופקדים בידי כל מי שניאות לטפל בהם.

בטווח הארוך, ילדים אלו ניזוקו גם מבחינה נפשית, בעקבות הצרכים הבסיסיים שנמנעו מהם. בסיום המלחמה הילדים היו להפקר. היה צורך במציאת מקום מגורים ומטפלים לכל אותם ילדים שהוריהם הרוחניים, היטלר והמדינה גרמניה, עברו מהעולם.

על פי הוראת האמריקאנים הופך מעוזו האחרון של ארגון הלייבנסבורן לבית חולים לילדים.

"האחות הבלונדיניות הקטנות" שגורשו על ידי האמריקאנים הוחלפו ללא דיחוי בנזירות ממשד סמוך. הנזירה הראשית מתארת את האווירה ששרתה שם: "נשות הלייבנסבורן התנהגו בשחצנות מדהימה והתייחסו אלינו הנזירות, כאילו ה.ס.ו. שלט עדיין במדינה".

הילדים החטופים

הילדים שנחטפו מארצות הכיבוש ואומצו על ידי משפחות אריות חשוכות ילדים, היו שרויים במצב קשה.

ילדים אלו נחטפו "בזכות" עיניהם התכולות ושערם הזהוב. אולם, לאחר כמה שנים, לחלקם השתנה צבע העיניים והשער והיו הורים רבים אשר לא רצו עוד כל קשר עם ילדם המאומץ, שעד עכשיו היה ארי מבחינתם. הורים אלו חשו מרומים בעסקה, ונטשו את ילדיהם.

בטווח הארוך, ילדים אלו, שחוו דחייה קיצונית כל כך, יגדלו עם דימוי עצמי נמוך ויהיה להם קשה לפתח את כשרונותיהם הטבעיים ולמצות את עצמם בצורה המלאה ביותר. בעת חטיפתם, הילדים בוודאי פחדו מאוד. לקחו אותם מהוריהם ומביתם והיה קשה להם להרגיש בטוחים במקום זר אפילו אם יתנו להם את כל העושר שבעולם.

בעיה נוספת, שצצה אחרי המלחמה, היתה ההורים הביולוגיים. במספר מקרים, ההורים מארצות הכיבוש היו מצליחים בדרך לא דרך לעלות על עקבות ילדיהם, ומשמצאום, רצו אותם בחזרה.

היו ילדים שלא רצו כל קשר עם ההורים הביולוגיים, אותם הם לא זוכרים. אין הם מעוניינים לעזוב את עולמם המוכר, לטובת עולם זר ומנוכר. יקשה עליהם גם המעבר עצמו, ההסתגלות לארץ לא מוכרת, לשפה שכבר שכחו, לחברים אחרים ולמנטליות שונה.

כמו כן, מכיוון ורוב הילדים שאומצו חונכו על ברכי הנאצים, הם למדו לשנוא את הפולנים, הסלביים. כאשר הם גילו כי הם ילדים להורים מגזע נחות, כפי שלימדו אותם לחשוב, הם לא רצו להאמין לכך, על אחת כמה וכמה להיות חלק מהם.

כמובן שדבר זה גרם לצער גדול להורים, אשר ילדם פשוט לא רוצה כל קשר עימם. הפצרות, מכתבים וביקורים נוסו ללא הועיל. הילד המשיך להתנכר למוצאו.

גברת אברטובסקה כותבת לבתה, אויגניה (אירן, כיום): "אירן היקרה, אינני מפסיקה לחשוב עלייך. כתבי לי כמה מילים. כלום ייתכן ששכחת את אמך האמיתית? אינך גרמניה, כי אם פולניה. אינך פרוטסטנטית אלא קתולית, כי הוטבלת בכנסייה, בפולין. לא נולדת בגרמניה אלא כאן, ברוגזנו, ב-1935. אמך הגרמנייה משקרת. את פולניה, מרוגזנו." "אירן היקרה, עוד תבכי בחייך משום שאינך רוצה לכתוב לאמך. אירן יקירתי, אינני יכולה לשאת זאת. כתבי לי לפחות מכתב אחד לפני שיבוא זמני למות... אני בת 67. אינני צעירה עוד כשאותו כאן, תזילי דמעות שם, בפלנסבורג..." אירן מצידה מגיבה כך: "אין לי רגשות כלפיה. מה עוד רוצים ממני? הם לא מפסיקים להטריד אותי. אני רוצה שקט, אתם מבינים?"

לעומת מקרים כגון זה, היו גם ילדים ששמחו עד מאוד לגלות את הוריהם ומשפחתם האמיתיים ולחזור לארץ מולדתם. להורים המאמצים היה תפקיד חשוב, כשזה היה המקרה. היו גרמנים שהבינו כי טובת הילד המאומץ (שעל פי רוב היו בטוחים כי הוא גרמני יתום) היא להיות בחיק משפחתו הביולוגית ומסרו את ילדם האהוב להוריו בלב כבד. במקרים אלו הילד שמר על קשר חזק עם הוריו המאמצים.

היו גם גרמנים שסירבו בתוקף לשלוח את ילדם, בעקבות הקשר החזק שנוצר ביניהם ובטענה שטוב לו איתם, במקום בו גדל, בביתו היפה (לרוב האימוץ היה להורים בעלי מעמד גבוה בגרמניה).

מתוך מאתיים וחמישים אלף ילדים, שנחטפו בארצות הכיבוש, רק עשרים וחמש אלף הוחזרו לאחר המלחמה לארצם ולמשפחותיהם.

ילדי המעונות

מלבד החיפוש אחר זהותם, שהיה טראומטי לא פחות משל הילדים החטופים, גם התפתחותם של ילדי הלייבנסבורן הושפעה מהתוכנית שיועדה להם.

לאחר שנולדו, הם חיו במעונות הלייבנסבורן, עם עוד כמה עשרות ילדים, שעליהם ממונות כמה אחיות בודדות (שלא היו אחיות אמיתיות). הם לא קיבלו מספיק אהבה ואת תשומת הלב, הראויה לכל ילד בגילאים הרכים והמשמעותיים הללו.

הילדים התפתחו בקצב איטי יותר מבחינה תקשורתית. "המבוגרים ביותר, שהיו בני שלוש או ארבע, לא ידעו עדיין לדבר. הם התבטאו בחיקוי צליל, כמו חיות קטנות."

מבחינה שכלית, פיגרו רובם בהרבה אחר בני גילם. ילדים אלה עוררו חמלה. היו ביניהם ילדים נבונים, אחרים פשוטים יותר, אולם גם ילדים מפגרים.

מבחינה נפשית, ילדי לייבנסבורן רבים היו יותר סגורים מילדים רגילים. הם גדלו ללא אמא או אבא וללא אהבה בלתי מותנית, לכן לא יכלו לתת את האמון הבסיסי בבני אדם, הנרכש בשנים הראשונות לחיים. בעקבות כך, היה להם קשה להביע רגשות או להיפתח. הם לא היו רגילים

שמישהו מחשיב את מה שהם מרגישים או חושבים, הרי היחס במעונות לא היה אישי, הם חיו כקבוצה, כקבוצת על, כמו כל עמם בתקופה ההיא.

הילדים, אחרי שיגלו באילו נסיבות הם נולדו, יצטרכו לחיות עם העובדה (שהיתה נכונה ברוב המקרים) שהם באו לעולם לא מאהבה, אלא מתוך רצון לשרת את הפיהרר, הם הוענקו לו כמתנה.

יש להניח, כי קשה להם מאוד לחיות עם המחשבה שנולדו לא כבני-אדם, אלא בתור הזמנה של אריים טהורים. הם לא נולדו לשני הורים פרטיים, אלא יוצרו למען אבא היטלר ואמא גרמניה. הילדים עלולים לחשוב כי הם חסרי תועלת וחסרי תכלית ולפתח דימוי עצמי נמוך, שיזיק להם בכל תחום בחיים, החל ממציאת מקצוע וכלה בקשירת קשרים חברתיים מכל סוג שהוא.

היכולות הסוציאליות שלהם נפגמו, משום שלא פותחו בדרך הנכונה ולא בזמן המתאים, בילדותם. יש להם חסך בנתינת אמון, בביטחון וקשה להם להתחבר לבני אדם. כל התסמינים הללו יגרמו לכך שיהיה להם קושי גדול ביצירת קשרים אינטימיים ובמציאת בן/בת זוג.

כשהיו לילדי הלייבנסבורן ילדים משלהם, ייתכן כי החוסר הנורא באהבת אם ואב ישפיעו גם על דרך גידול וחינוך ילדיהם. הם ישדרו לילדיהם שצריך להדחיק רגשות ולא להיפתח יתר על המידה לאף אדם. תסמינים רבים יכולים לעבור גם לדור הבא של ילידי הלייבנסבורן, כך שההשפעות הן באמת משמעותיות וארוכות טווח.

הילדים הנורבגים

בסיום המלחמה חיכה לילדי הלייבנסבורן, שנולדו לאב גרמני ולאם נורווגית, גורל אכזר יותר מאחיהם הגרמנים. לאחר המלחמה התנערה נורבגיה מילדי הלייבנסבורן והתייחסה אליהם כממזרים גרמניים. הילדים, שנולדו בבתי היולדות של ה.ס.ו. בגרמניה ובארצות הכבושות, נודו והושלכו לשולי החברה.

המדינה ניסתה לשלוח אותם לגרמניה שהיתה מפורקת מכדי לקלוט אותם. גם הניסיון לשגרם לאוסטרליה לא צלח. הנורבגים ניסו לטעון שמדובר בילדים שוודים, ובכך להסיר מעצמם אחריות, אבל כשכלו כל הקיצים, נקטה נורבגיה בהליך, שלא היה מבייש את אבותיהם של ילדי הלייבנסבורן: תחת הטענה, שכל נורבגית, שהסכימה לשכב עם חייל ה.ס.ו. חייבת להיות מעוררת בנפשה, החליטו קברניטי נורבגיה שגם ילדיהן פגומים ומיקמו אותם במוסדות למפגרים, או בארגונים שנחפזו למחוק כל זכר למוצאם, וכך נמחו הם עצמם מן העבר. איש לא צריך לדעת, שאמהותיהן הן נערות לא נשואות שטופות מוח, ואבותיהם אנשי ה.ס.ו. בשנת 2000 התנצל הנשיא הנורווגי על הצורה, שבה טופלו הילדים האלה לאחר המלחמה והבהיר כי מדובר בקורבנות.

המשפחה לפי היטלר

כמו בכל מערכת עקרונות טוטליטרית, גם ואולי במיוחד בעקרונות האידיאולוגיה הנאצית אנו יכולים למצוא הרבה סדקים וטעויות כמערכת וכמדינה.

אם נבדוק את יחסה של האידיאולוגיה הנאצית כלפי מבנה המשפחה בתקופת עליית היטלר לשלטון, נראה שעל אף שהיטלר חשב שהוא יודע מהו תפקידה של המשפחה, הוא

לא הבין את מהותה. מאז ומעולם, המשפחה היתה הבסיס לחברה. לא רק בתפקיד ההמשכיות, אלא גם ובעיקר בתור מסגרת שמאחדת אנשים שונים מרקעים שונים, ונותנת להם לגיטימציה לאהוב ולהוקיר אחד את השני.

אך אדולף היטלר בוחר לראות רק את תוצר המשפחה, ולא את המבנה כולו. כשאנו רואים תמונות של 'כיצד המשפחה הגרמנית הנאצית אמורה להיראות בעיני היטלר', אנו רואים את התפקידים השונים – אבא, אמא, בן, בת, וכביכול כולם קשורים לאדמת המולדת-גרמניה. אך איננו רואים את מה שמאחד אותם ביחד, לא על פני ההורים ובוודאי שלא על פני הילדים.

בעיני אדולף היטלר תפקיד המשפחה היה ליצור דור המשך, יכלנו לראות כמה חזק הדגש היה על דור ההמשך בתוכנית הלייבנסבורן, תוכנית הלוקחת את ההורים ומוחקת אותם, ומעלה על נס אך ורק את הילדים – הארים, הטהורים שהיטלר רוצה.

אפילו שיכול להיות שהוא היה מודע לכך שההורים אינם רק יוצרי הילד – הגוף, אלא גם נותנים לו מסגרת שלמה של ערכים, זיכרונות, וחינוך. הוא בוחר בדרך אחרת. היטלר אולי היה יכול להיות אביהם של הילדים הללו מרחוק, כאביה של כל האומה הגרמנית ומנהיגה, אך לא יכל לספק להם את החום האנושי שרק הורה של ממש יכול לספק.

תוכנית הלייבנסבורן היא דוגמה קיצונית לכך, אבל גם ביחסם של הנערים שהגיעו ממשפחות בהם גדלו וחונכו, בתקופת הנאצים הם מאבדים כל קשר למשפחה האמיתית שלהם. תנועת הנוער של היטלר – ה"היטלריוגנד" מהווה מסגרת משפחתית כל כך חזקה, מחדירים בנוער את המחשבה שהם אלו שיודעים מה לעשות – מאחר שהם דור העתיד, הם אלו שילחמו למען גרמניה וימותו למענה, ואלו שנשארים מאחור – הורייך הביולוגים, יכולים ללכת בדרך הנכונה, כלומר להסכים עם הילדים, או להתנגד ולטעות, הנוער מתבקש להלשין על הורים שמתנגדים או שלא מסכימים.

זאת ועוד, כל תהליך הנהירה של הנוער אחרי היטלר כגוף אחד, ללא אישיות, ללא פוטנציאל, יוצרים המוני משפחות שמסלול הילד הבכור הוא כמו מסלול הילד שאחריו (תנועת נוער, חייל אס.אס. וכו') ועל אף שכוחם הגדול הוא האיחוד שלהם, ברגע שאחד פורש מהקבוצה, ורוצה לממש את הפוטנציאל שלו בנפרד מהקבוצה – הוא מושלך ממנה.

אך אם אנחנו רוצים לתת להיטלר קרדיט, יתכן והוא כן ידע עד כמה המשפחה היא בעלת משמעות, קשר, אהבה לבני אדם וכו'. ולכן הוא בוחר לפעול בשני כיוונים:

האחד – להשתמש בחוויה הזו – משמעות המשפחה וליצור מצב שהמדינה היא זו שתחשב כמשפחה – כמשפחה העיקרית והעדיפה, לקחת את עולם הזיכרונות והאסוציאציות האינטימי והעמוק כל כך אצל בני האדם על המשפחה, ולהעבירו לטובת המדינה.

ושנית – כך ניסה ואולי בתקופתו הצליח במידה מסוימת, לפרק את המשפחה האמיתית הגרעינית כמוסד חברתי ולנטרל את כוחה. היטלר פעל כמניפולטור מעשי ורגשי.

אנו יכולים רק לבחון את ההיסטוריה משנות שלטונו של היטלר – האם תמונת המשפחה של היטלר היתה נשארתי יציבה לולא גרמניה היתה מפסידה? אין לדעת, מה שידוע הוא שלפחות חלקית – היטלר הצליח להשליך את עקרונותיו גם על המשפחה ולתמרן אותה לדרכו.

סוגיות מוסריות בפרשיית השבחת הגזע

כשנתקלים אנו בתופעות מזעזעות, כגון הולדה מבוקרת של ילדים בהירי שער ותכולי עיניים, שנהגתה בידי צמרת השלטון הנאצי, והשמדה שיטתית של חולי הגוף והנפש, עולות שאלות המופנות לצד המוסרי של האנושות.

אומנם, אין מה לצפות מאנשים, שהיו יכולים לרצוח בדם קר שישה מליון בני אדם, רק בגלל גזעם, אך היה אפשר לחשוב שלפחות כלפי אחיהם הגרמניים הם ינהגו ביתר כבוד והגינות. הלייבנסבורן והאותונזיה מבהירות לנו שלא כך היה המצב...

בבסיס התוכנית להשבחת הגזע הארי, נמצאת תורת הגזע, שהיא העדפה והפלייה על-פי מוצא ותכונות גוף. בעילית טבלת הגזעים מתנוסס הדגל הארי. שאר הגזעים נחשבים נחותים, עד כדי כך, שאין להם אפילו זכות לחיות.

דרך מחשבה זו נוגדת את מוסר האדם בעיקרו, שהרי כל אדם באשר הוא אדם זכאי לחיים, ואין זה משנה כלל מה צבע שער או עיניו.

מסתבר שהנאצים לא חשבו באותה דרך. מבחינתם היחידים שזכאים לחיים הם החזקים והיפים ביותר, כמובן לפי אמות המידה שלהם.

תוכנית הלייבנסבורן ביצעה, הלכה למעשה, את תורת הגזע. בהכוונתם את ההולדה לכך, שיצאו ולדות עם מטען גנטי מסוים, הם אמרו כי רק אלו שיתאימו לתבנית הרצויה צריכים להישאר בעולם והם אלו שישלטו בו, הם נועדו לכך.

ומה יהיה גזר הדין לגבי ילדים, שנולדו גם הם במסגרת התוכנית להשבחת הגזע, אך לרוע מזלם, אינם מתהדרים בשער בצבע השיבולת ועיניהם לא בורקות בצבע שמי התכלת? גזר הדין יהיה, במקרה הטוב, דרוג נמוך בסולם הגזעים. במקרה הרע, בו הילדים נולדים פגומים מבחינה כלשהי, תוכנית האותונזיה תיכנס לפעולה, ותיפטר מהגורמים הלא רצויים והמזיקים לרייך השלישי.

בעיה נוספת היא, האם מותר לנו, כבני אדם, בשר ודם, להוליד ילדים שייראו דווקא בצורה מסוימת?

אנשים מסורתיים, והיו לא מעט כאלה בגרמניה אז, מאמינים כי אין זה מסמכותנו להחליט מי יבוא לעולם ומי לא, מתי ואילו תכונות גוף יהיו לו. זוהי החלטה בלעדית של האלוקים, ואין לערער עליה.

זכות ההורות ניזוקה גם היא מתוכנית הטיהור ההדרגתי של גוף העם הגרמני. מצד אחד, האנשים שהיו חומר תורשתי טהור, חויבו בהולדת ילדים מרובה.

בתנועות הנוער שידלו ילדים, כבר מגיל ארבע עשר, לקיים יחסי מין, על מנת שתהיה כמות נכבדת של ילדים טהורי גזע לרייך השלישי.

השלטון כלל לא התחשב במצבם הנפשי – רגשי של בני נוער צעירים אלו. הרי בשביל קיום יחסים אינטימיים יש צורך בבשלות נפשית ופיזית. ההריון והלידה, אף הם עלולים להוות סיכון בגילאים כל - כך מוקדמים, אך ממתני הנאצים מתחשב באדם הפרטי?

פולחן האימהות המסורתי קודש, ואף היה פולחן אבהות מודרני. הבאת ילדים היתה המטרה הנעלה ביותר באותה תקופה. אולם האם זה נכון לחייב אנשים להיות הורים, רק משום שהם משובחים מבחינה גזעית?

מצד שני, נשללה זכות טבעית ובסיסית זו, מאלה שהיו חומר תורשתי נחות. חוק העיקור, שהוזכר באותונזיה, וההפלות שבוצעו בכפייה, היו הדרך ליישם את רצונם של הנאצים למנוע כל אפשרות לילודה של נחותים.

הם התעסקו בנושא כל כך עדין ורגיש, העמדת שושלת, דור המשך, והפכו אותו מחוויה פרטית למטרה לאומית. הילדים היו הספק, הישג, ולא אדם אהוב שבא ממך.

התערערות המוסד המשפחתי היתה אחת מתופעות הלוואי של התוכנית להתחדשות הגזע. משפחות הפכו להפקר, משום שהמטרה היחידה לקיום מערכת יחסים היתה הבאת ילדים לעולם, ולא כל רגש או צורך פסיכולוגי לביטחון וקביעות.

ערכה של האהבה ירד פלאים, הזוגיות לא היתה מטרה, אלא אמצעי, ולא הושקעו מאמצים לפיתוחה.

נשים שלא היו יכולות להוליד, מצאו עצמן ללא בעל, או שהיו "מתחלקות" בו עם נשים פוריות. היה אף רצון להתיר ביגמיה. הגירושים נפוצו מאוד באותה תקופה, מהסיבה של חוסר פוריות.

הילדים חסרו קרקע יציבה של משפחה תומכת, ובעקבות כך, יש להם חסכים פסיכולוגיים, כפי שהזכרנו. הם מצאו נחמה בתנועת הנוער, שהיתה משפחתם החדשה, שם הם הופכים לחיילי האידיאולוגיה הנאצית.

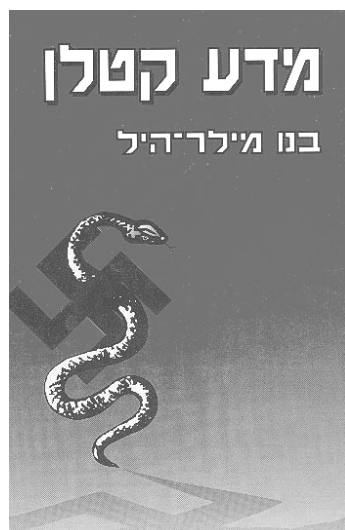
הנאצים היו חכמים, הם ידעו היטב שבשביל לבצע מעשים זוועתיים, המנוגדים להלך הרוח הרווחת בעם, עליהם לבטל את החוקים האוניברסליים המקובלים (כמו "לא תרצח") וליצור מוסר חדש – הנאצים. את היטלר העלו לדרגת אלוהות ואת רצונותיו ל"תורה מסיני".

האנשים שביצעו את התוכנית להשבחת הגזע, מצד ההשמדה ומצד הייצור, לא הרגישו בתלי מוסריים. נהפוך הוא, הם היו גאים בציותם העיוור למוסרו של ראש מדינתם, מושיעם, היטלר. המוסר היה הנאצים, והוא נגד כל מוסר מקובל.

כדאי לקרוא...

כדי שיפעל הרייך השלישי וכדי שיחולל רצח בקנה-מידה כה גדול זקוק היה למבצעים רבים בכל הרמות, ולא רק למבצעים בפועל אלא גם ובעיקר למשתפי פעולה. בין משתפי הפעולה הגרועים ביותר ברייך השלישי היו אקדמאים ואנשי רוח רבים, שהיללו את המשטר החדש, גילו בו את מעלותיו ומעל הכל – סיפקו לו את האליבי המדעי והאקדמי.

רבים מאוד מכל תחומי האקדמיה ומכל הפקולטות שיתפו פעולה בלהיטות רבה. הספר "מדע קטלן" מדבר על הנהירה אחרי היטלר ברייך השלישי, הן מצד העם והן מצד אנשי המדע-האנתרופולוגים, גנטיקאים, פסיכולוגים, ועוקב אחרי אותם אנשים שהיוו אסמכתא לאידיאולוגיית הרייך השלישי, ובסופו של דבר למלאכת עיקור, עינוי ורצח.

מומלץ: קריאה מועילה!

הספרים ניתנים להשאלה במכון ללימודי השואה ע"ש חדווה אייבשיץ ז"ל.

כדאי לראות...

"גזע טהור"

אליסיה בראונינג מקבלת את הידיעה המרה על מות בנה הלומד בגרמניה ויוצאת מיד מארצות הברית לברר את נסיבות מותו המסתוריות. תוך כדי החיפושים, כשהיא מנסה להבין את פשר תוכנית הלייבנסבורן, מתגלים לאליסיה גם דברים חדשים על בנה, על עצמה ועל עברה.

מומלץ: צפייה מועילה!

ביבליוגרפיה

- אברהמי, זאב, **ילדיו של הפיהרר**, ידיעות אחרונות – מוסף 7 ימים, 2.7.2004, י"ג בתמוז תשס"ד.
- גוטמן, ישראל, **האינציקלופדיה של השואה**, כרך ב', הוצאת יד ושם, 1990, עמוד 369.
- דבורז'צקי, מרק, **המדע הרפואי והמצפון הרפואי**, דפים רפואיים, י', כרך ב', תל-אביב, 1953.
- דבורז'צקי, מרק, **אירופה ללא ילדים**, יד ושם, 1958.
- הונדיוס, דינקה, **עולמה של אנה פרנק**, הוצאת עיריית תל אביב, 1992.
- הלל, מרק, **ילדי האס.אס.**, הוצאת משכל, 1978.
- זקס, שמעון, **מבצע T.4**, הוצאת פפירוס, 1985.
- יחיל, לני, **שואה – כרך ב'**, הוצאת שוקן יד ושם, 1987.
- מילר-היל, בנו, **מדע קטלן**, הוצאת מאגנס, 1992.
- צימרמן, משה, **הרייך השלישי – מאזן היסטורי**, מאגנס, 1999.
- קרומהולץ, רונית, **ניסויים רפואיים בבני אדם בתקופת הנאצים**, חיפה, ינואר 1986.
- www.aplaton.co.il
- www.google.co.il
- www.jewishvirtuallibrary.org
- www.historwiz.com

☒ מקורות מהם נלקחו התמונות בעלון.